

Maistrov glas

Glasiło Zveze društev general Maister

številká 4/2018



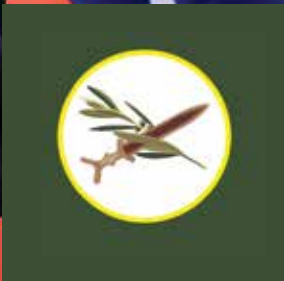
Državno odlikovanje

Proslava Dneva Rudolfa Maistra v Mariboru

Akademija v Mariboru

Iz dela društev in zveze

Priložen koledar za leto 2019



zvezadgm.javno.si

maistrovglas.javno.si

www.facebook.com/zvezadgm

Kazalo

Uvodnik: Srečno 2019!	3
Zveza društev general Maister in mag. Milan Lovrenčič prejela red za zasluge	4
»Maistrovo leto 2018« se je zaključilo z »Impresijo domoljubja«	8
Slavnostna akademija Zveze društev general Maister, Mestne občine Maribor in Občine Kamnik	12
Društvo general Maister za Zasavje: Leto velikih stoletnic	14
Maistrovo pismo Mariborčanom	15
Maistrova knjižnica razglašena za kulturni spomenik državnega pomena ..	16
Odkritje spominskega obeležja junakom prve svetovne vojne in Maistrovim bor- cem iz občine Semič	17
Rudolf Maister. Sto let severne meje. Življenje in delo Rudolfa Maistra Vojanova 1874–1934	18
Knjigi »Stražarji Karavank - Lojze Ude in boji za severno mejo« na pot	18
»V nas ni ne strahu in ni trepeta ...«	19
Maistrove pesmi v glasbeni preobleki	21
Razstava o generalu Rudolfu Maistru v Cerkvenjaku	22
Sedemindvajseto društvo general Maister	23
Dan Rudolfa Maistra v Šentilju	24
Na Maistrovem stolpu na Zavhu ponovno plapolja slovenska zastava	25
33. Maistrove prireditve na Zavrhu od- mevajo: Ljudsko slavje v čast in zahvalo Maistru kot pred petinpetdesetimi leti	26
Obdaritev velenjskih četrtošolcev s poučno slikanico z naslovom Deklica in general	27
Poklon Maistrovemu borcu Gustavu Šilihu.....	28
Aktivnosti Šaleškega društva general Maister Velenje	29
Tekmovanje v poznavanju novejšje zgodovine slovenskega naroda Pot v prihodnost	29
Mednarodno sodelovanje Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota: Slovenija mora izboljšati skrb za porabske šole	30
Po poteh Rudolfa Maistra: na Ptuj in v Haloze	31

MAISTROV GLAS je revija, ki jo izdaja
Zveza društev general Maister, Trubar-
jeva 3, 1000 Ljubljana, uredniški odbor:
Matjaž Brojan, Mitja Meršol, Franci
Svetelj, Janko Šertel in Dušan Vodeb.

E-pošta: urednistvo.mg@gmail.com
info.zvezadgm@gmail.com

NOVOLETNO VOŠČILO

Članicam in članom
Društev general Maister,
Društvu Franjo Malgaj,
domoljubom, simpatizerjem,
veteranskim organizacijam
in mladim širom po domovini
želimo srečno, uspešno in zdravo

novo leto 2019

Uredništvo in ZDGM



zvezadgm.javno.si



Srečno 2019!

Poslavljam se od koledarskega leta 2018, ki je bilo za nas, člane društev general Maister, zelo pomembno. Ob stoletnici konca prve svetovne vojne in bojov za slovensko severno mejo smo se poklonili spominu na delovanje generala Maistra in njegovih borcev, ki so ob razpadu Avstro-ogrske monarhije z odločno akcijo zavarovali pomemben del dežele Štajerske. Letos pa je minilo tudi sto let od smrti Ivana Cankarja. Ob tej obletnici smo počastili tega velikega domoljuba, ki je na začetku dvajsetega stoletja kritično ocenjeval slovenski narod in ga bodril, da se iz naroda hlapcev povzpne v gospodarja svoje lastne usode.

V minulem letu je bilo veliko povedanega o dogodkih ob zaključku prve svetovne vojne in o tem, kako so zmagovalci na pariški mirovni konferenci odločali o povojni razdelitvi Evrope. Slovenci v tem procesu nismo aktivno sodelovali, saj smo bili kot del Avstro-ogrske postavljeni na stran poražencev vojne. Zaradi tega smo potrebovali zaveznike, ki smo jih poiskali v drugih južnoslovanskih narodih, Srbih in Hrvatih. Za to odločitev smo se opredelili že z Majniško deklaracijo leta 1917, katere avtor je bil dr. Anton Korošec. Izbire o tem, ali sprejmemo združitev v Kraljevino SHS ali postanemo del novonastale Republike Avstrije, nismo imeli. Zaradi te odločitve smo na žalost izgubili večji del slovenskega etničnega ozemlja na Koroškem. V sklopu teh dogodkov je v dogajanja za nas odločilno posegel general Rudolf Maister, ki je z organiziranjem svoje vojske zavaroval pomemben del slovenske zemlje.

Ta dejstva so v zgodovinopisju že precej znana, a so bila letos na številnih znanstvenih posvetih ter v številnih publikacijah, pri katerih smo sodelovali kot soorganizatorji in soizdajatelji, ponovno osvetljena, pomembno pa je, da smo o teh dogodkih seznanili tudi širšo slovensko javnost. Dejstvo je namreč, da je ta del naše zgodovine precej zapostavljen, tako v šolskem sistemu kot v medijih. Slednji so s svojimi objavami v letošnjem letu pokazali, da novinarji premalo poznajo to obdobje slovenske zgodovine.

Prav tako že dlje časa ugotavljamo, da je pouk zgodovine o dogodkih ob zaključku prve svetovne vojne ter delovanju generala Maistra in njegovih borcev v slovenskih osnovnih in srednjih šolah okrnjen. Zato je hvalevredna pobuda tistih sredin, ki skupaj z društvi generala Maistra in Franja Malgaja ter drugimi veteranskimi in domoljubnimi organizacijami organizirate posvete z učitelji zgodovine in vodstvi šol ter jim svetujete, kako bi lahko pouk zgodovine o tem obdobju dopolnili. Prav tako se bomo o tej problematiki tudi v prihodnje dogovarjali z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport.

Nadaljevali smo z našim prizadevanjem, da se domovini na spoštljiv način poklonimo s petjem državne himne ob državnih slovesnostih ter da domoljubno pripadnost izrazimo tudi z obešanjem državnih zastav. Državni zbor Republike Slovenije smo pozvali, naj se v njem znova ponosno zasliši državna himna, tako kot ob razglasitvi samostojnosti leta 1990. V zadovoljstvo si štejem dejstvo, da je bila uresničena naša pobuda, da se državna himna izvaja ob polnoči na Tretjem programu RTV SLO.



Letos smo obeležili tudi dvajseto obletnico našega delovanja. Ob tej priložnosti se nam je za naše domoljubno delovanje zahvalil predsednik Republike Slovenije, Borut Pahor, in nam podelil odlikovanje reda za zasluge. Zadovoljni smo, da je bilo naše delo opaženo in da je prispevalo k prepoznavanju zaslug generala Maistra in njegovih borcev ter k spodbujanju negovanja domoljubja.

Posledica našega delovanja je bila tudi ustanovitev Društva general Maister Veržej in Obalno-kraškega društva Piran. Trenutno je v postopku registracije društvo v Gornji Radgoni, podane pa so bile tudi pobude za ustanovitev društev v Poljanski dolini, Kočevju, Novem mestu, Braslovčah, Novi Gorici, na Rečici in drugje.

Z zadovoljstvom lahko torej zaključimo leto 2018 v prepričanju, da dobro opravljamo svoje poslanstvo in da se bo število naših somišljenikov še večalo ter da bo tudi z našo pomočjo Slovenija bolj spoštovana, njeni državljani pa varni, srečni in zadovoljni. Kot aktivni državljani in državljanke bomo skrbeli, da se bo slovenski narod ohranil in se še naprej razvijal.

Vsem društvom in njihovim članom želim uspešno in zdravo leto 2019.

**mag. Milan Lovrenčič, predsednik
Zveze društev general Maister**



Zveza društev general Maister in mag. Milan Lovrenčič prejela red za zasluge

dr. Nelida Nemeč

Ob dnevu Rudolfa Maistra je predsednik republike na posebni slovesnosti vročil državno odlikovanje red za zasluge, ki sta ga prejela Zveza društev general Maister in mag. Milan Lovrenčič za zasluge pri ohranjanju spomina na generala Maistra.

Predsednik Republike Slovenije in vrhovni poveljnik obrambnih sil Borut Pahor je 23. novembra ob državnem prazniku v Predsedniški palači priredil posebno slovesnost ob povišanju namestnice načelnika Generalštaba Slovenske vojske brigadirke Alenke Ermenc v čin generalmajorke Slovenske vojske in ob podelitvi državnega odlikovanja reda za zasluge Zvezi društev general Maister in najpomembnejšemu članu in ustanovitelju mag. Milanu Lovrenčiču za zasluge pri ohranjanju spomina na generala Maistra. V utemeljitvi odli-

kovanja, ki ga je podelil Pahor, je bilo poudarjeno, da je naša najpomembnejša naloga ohranjanje spomina na Maistra in da je prav zaradi prizadevanj zveze leta 2005 postal 23. november državni praznik, dan generala Maistra. Poudarjeno je bilo tudi, da zveze, ki praznuje 10 let in združuje 26 društev ne bi bilo brez mag. Milana Lovrenčiča, ustanovitelja Društva generala Maistra Ljubljana ter ustanovitelja zveze, ki je vseh 20 let od ustanovitev tudi simbolni in stvarni voditelj zveze in društev kot nosilec Maistrovega imena in spomina.

Za odločitev o povišanju brigadirke Ermenc v generalski čin se je odločil predsednik republike kot vrhovni poveljnik obrambnih sil, Vlada Republike Slovenije je na predlog ministra za obrambo podala soglasje k predsednikovemu predlogu za povišanje.

Slovesnosti sta potekali ob državnem prazniku, ko Urad predsednika Republike Slovenije tradicionalno pripravi dan odprtih vrat. Obiskovalci smo imeli priložnost spremljati svečanost ob povišanju in vročitev odlikovanja, nato pa smo si lahko pod strokovnim



Foto: Tamino Petelinšek, STA



vodstvom uslužbenecv Protokola Republike Slovenije ogledali delovne in protokolarne prostore predsednika republike. Predsednik Pahor in gospa Tanja Pečar sta obiskovalce sprejela v predsednikovi pisarni in sproščeno odgovarjala na njihova vprašanja. Udeleženci slovesnosti smo obema nagrajencema čestitali ob tako pomembnem dogodku,

člani Zveze društev general Maister pa smo si, poleg čestitk predsedniku Zveze društev general Maister, izrekli čestitke in besede zahvale ter vizije društvenega skupnega plodnega sodelovanja v smislu spodbujanja in ohranjanja domoljubja, državljske kulture Slovencev in tudi ponosa do svoje domovine in države. Dogodka so se udeležili najpomembnejši

predstavniki Urada Predsednika Republike Slovenije, Vlade Republike Slovenije, predsednik parlamenta mag. Dejan Židan, predstavniki policije, vojske, člani Zveze društev general Maister, nagrajenčevi sorodniki in prijatelji.

Predsednik Republike Borut Pahor nas je ob slovesnosti nagovoril z naslednjimi besedami.

Drage Slovenke in Slovenci, doma in povsod po svetu, spoštovane državljanke in državljani, prav poseben pozdrav vsem v predsedniški palači ob dnevu odprtih vrat! Sprejmite, prosim, čestitke ob današnjem državnem prazniku. Danes mineva 100 let odkar je general Rudolf Maister s svojim vojaškim pogumom in narodno zavednim srcem ohranil Maribor in Spodnjo Štajersko kot Slovensko.

Ob današnjem državnem prazniku izražam najbolj trdno prepričanje, da smo se sposobni Slovenci kot nacija in Slovenija kot država aktivno vključiti v najbolj napredna politična, tehnološka, znanstvena in kulturna stremjenja sodobnega sveta. Sposobni smo ohraniti in okrepiti svoj narodni značaj v pogojih odprtega sveta. Svojo državo suverenost razumemo kot temeljno orodje našega udejstvovanja v globalnem svetu. Prizadevali si bomo za najbolj plemenite vrednote slovenstva in človeštva, za mir, medsebojno spoštovanje in sodelovanje in trajnostni razvoj, ki bo ohranil ta čudoviti planet našim otrokom in njihovim otrokom. Prizadevali si bomo, da bomo notranje povezani, da se bomo trudili razumeti en drugega, da se bomo vedli spoštljivo, se medsebojno spodbujali in pozorno pazili na dostojnost in dostojanstvo eden drugega in vseh skupaj.

Če pa bi se nam, navkljub našim najbolj plemenitim stremljenjem, zgodilo kaj proti našim pričakovanjem, smo v vseh okoliščinah sposobni zavarovati državno suverenost, naš narodni obstoj in

napredek. Zlasti bomo pazili in krepili našo družino evropskih narodov in držav, ki nam ponuja varno zavetje za naš vsestranski razvoj, vsem Evropejcem pa orodje lažjega in večjega vpliva na svetovne zadeve.

Spoštovane državljanke in državljani, danes je edinstven dan. Slavimo 100 let pogumnega in odločnega ravnanja slovenskega generala Rudolfa Maistra. Slavimo 100 let tradicije zahtevnosti slovenske vojske. Vse to je povezano s sicer kratkim obstojem prve slovenske narodne vlade, ki je med drugim uzakonila slovenski jezik kot uradni jezik. V slovenščini je povečeval tudi general Rudolf Maister. 100 let kasneje imamo samostojno slovensko državo. Slovenščina ni uradni jezik samo v naši domovini, temveč je uradni jezik Evropske unije. Imamo svoje obrambne sile, Slovensko vojsko. Je sestavni del zavezniških sil NATO. 100 let kasneje je Slovenija ena najbolj varnih držav na svetu. Tega ne pripisujem samo našim obrambnim

silam, ampak celotnemu ustroju in življenju naše družbe in države. Toda tudi to državo smo po razglasitvi morali ubraniti z vojaško silo.

Med tedanjimi pripadnicami nastajajoče Slovenske vojske je bila tudi Alenka Ermenc. Danes, 27 let kasneje, na vrhu sijajne vojaške kariere, bo postala prva generalica Slovenske vojske. To je edinstven trenutek zanjo, za Slovensko vojsko, za našo nacionalno in državljsko samozavest, za našo domovino in državo. Priznam, da kot predsednik republike in kot vrhovni poveljnik njenih obrambnih sil, čutim neko prijetno vznemirjenje in velik ponos, da sem lahko danes brigadirko Alenko Ermenc povišal v generalmajorko. Sprejmite, prosim, moje iskrene čestitke. Na vas se popolnoma zanesemo in pričakujemo, da boste na vašem položaju po vaših najboljših profesionalnih in človeških močeh prispevali k varnosti naše države.



Po prvem delu slavnostnega dogodka, ki ga je glasbeno popestril kvintet flavtistk orkestra slo-

venske vojske, je sledil drugi, ko je bilo najprej predstavljeno besedilo utemeljitve vročitve držav-

nega odlikovanja Zvezi društev general Maister in mag. Milanu Lovrenčiču:

Zveza društev General Maister je civilnodružbena organizacija, ki deluje v javnem interesu na področju obrambe, izobraževanja, kulture, dela in vojnih veteranov. Ko smo dobili svojo državo, je še ni bilo. Leta 1998 je nastalo Društvo general Maister Ljubljana, ki je pred desetimi leti preraslo v Zvezo društev General Maister, v katerem je združenih že 26 društev General Maister in Franjo Malgaj iz vse Slovenije. Letos slavimo dvajset let delovanja društva, deset let delovanja zveze ter stoto obletnico bojev generala Maistra in njegovih borcev za slovensko severno mejo. Najpomembnejša naloga Zveze društev General Maister je ohranjanje spomina na Rudolfa Maistra, njegov značaj in odločnost, njegov pogum in narodno zavednost, moč njegovega navdiha in pesniško občutljivost. Tudi po zaslugi društev in njihovih članov sta življenje in delo generala Maistra bolje raziskana ter imata pomembno mesto v slovenskem narodnostnem in vojaškem zgodovinopisju.

Zveza društev General Maister spodbuja in utrjuje domoljubje med mladimi, še zlasti pa pri pripadnikih Slovenske vojske in strokovnih organizacijah, katerih naloga je varnost domovine. Zaradi prizadevanj zveze je od leta 2005 23. november državni praznik, dan generala Maistra. Nedavno je na pobudo Zveze društev General Maister Maistrova knjižnica Univerze v Mariboru postala kulturni spomenik državnega pomena.

Ko se svet ob stoletnici spominja konca prve svetovne vojne, je pri nas tudi obletnica razpada habsburške monarhije in nastanka Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Politični, vojaški in diplomatski premiki so začrtali meje slovenskega narodnega ozemlja in naše države, ki veljajo še danes. Nihče za to nima odločilnejših zaslug od generala Maistra in pomembnejšega mesta v vojaški zgodovini našega naroda. Moč njegovega spomina in navdih njegovega izročila ohranja Zveza društev General Maister.

Zveze društev General Maister pa ne bi bilo brez mag. Milana Lovrenčiča, ustanovitelja in prvega predsednika

Društva general Maister Ljubljana ter ustanovitelja in predsednika Zveze društev General Maister. Vse njegovo domoljubno in prostovoljno delovanje je namenjeno Maistrovemu spominu. Mag. Lovrenčič pa ni samo pobudnik in predsednik, ampak je vseh dvajset let tudi simbolni in stvarni voditelj zveze in društev kot nosilec Maistrovega imena in spomina. Zaradi njegovega dolgoletnega dela je Zveza društev General Maister med najuglednejšimi civilnodružbenimi organizacijami, katerih poslanstvo sta domoljubje in državljanska kultura Slovencev.

Mag. Milan Lovrenčič je v nagovoru po prejemu odlikovanja pojasnil, da je bil dan pred slovesnostjo, to je 22. novembra, registrirano 27. društvo, in sicer v Piranu ter naglasil, da general Maister ni samo mariborski, ampak vseh nas, ki živimo v Sloveniji. Na koncu zahvalnega nagovora je tudi pozval vse državljane, naj bodo ponosni, da so Slovenci, naj ponosno izobesijo slovensko zastavo in naj bodo aktivni državljani.





»Maistrovo leto 2018« se je zaključilo z »Impresijo domoljubja«

Klara Napast, prof. slovenščine, OŠ borcev za severno mejo Maribor

Maistrovo leto 2018 se je zaključilo z državno proslavo v Veliki dvorani SNG. V Mariboru, seveda, kjer je bil prisoten ves politični vrh, vključno s tujimi diplomati.

Režiser Bojan Labovič je zasnoval program z naslovom Impresije domoljubja. Ob tem je bil njegov cilj, da Maistra spoznamo še drugače, ne zgolj kot vojaka in generala. Predvsem v smislu narodnega buditelja in borca za slovensko kulturo. Maister je dokazal, da lahko junak brani svojo domovino tudi z besedo, jo neguje z umetnostjo ter ji zagotovi brezčasnost s svojo ustvarjalnostjo. Tudi sam je branil našo deželo tako z orožjem kot s pesmimi. V pokončni postavi od-

ločnega vojaka se je skrivala ume-
tniška duša, ki je ljubila vse lepo;
naravo, lepo zvenečo slovensko
besedo, knjige, slikarstvo in ume-
tnost nasploh.

Osrednja proslava pod taktirko Bojana Laboviča je tako Maistra prikazala tudi intimno, od znotraj. Kot osebnost, ki je sicer navzven - na pot domoljubja stopil odločno - z orožjem, hkrati pa je domoljubje čutil v sebi. Na odru je pred nami naenkrat oživel v podobi igralca Bojana Maroševiča. Tako prepričljivo pokončno, da si skorajda začutil prelomne trenutke tistega časa.

Menim, da ga ni bilo med nami v dvorani, ki si ne bi zastavil vprašanja, ali smo takšnega domoljubja

sposobni tudi danes, in kaj nas lahko uči Maister danes. Zagotovo to, da vsak posameznik šteje. Saj premnogokrat slišimo: Kaj bom jaz sam? Sam ne morem spremeniti ničesar ... Zato še kako drži, kakor je na slovesnosti povedal predsednik Državnega zbora Dejan Židan, da tudi naš čas potrebuje ljudi Maistrovega kova - odločne, samozavestne, pogumne, nesebične in poštene, domoljube z umetniško dušo. Izpostavil je tudi, da je uradna politika šele po osamosvojitvi Slovenije priznala njegove zgodovinske zasluge. Maistrov vnuk, Borut Maister, ki je na slovesnosti sedel v prvi vrsti, je dva dni prej na proslavi ob stoletnici bojev za se-



Govor predsednika Državnega zbora Republike Slovenije mag. Dejana Židana ob državnem prazniku, dnevu Rudolfa Maistra v Mariboru, 22. novembra 2018

Spoštovani predsednik Republike Slovenije, spoštovani visoki gostje, dragi državljanke in državljani, gospe in gospodje,

zbrali smo se, da obudimo spomin na dogajanja zgodovinskih razsežnosti za slovenski narod, ki so pred sto leti potekala prav tu, »v mestu na severu te male domovine«, in počastimo junake, ki so jih izpeljali.

Sto let mineva od »velike vojne« in velike morije, ko je svet zletel s tečajev in temeljito spremenil svojo podobo. Zrušili so se imperiji, iz njihovih ruševin pa so se dvignila ljudstva in narodi, da terjajo svoje pravice in vzpostavijo novi red.

Med njimi smo bili tudi Slovenci, ki smo prek Prešernove »živé naj vsi naródi« že od pomladi narodov leta 1848 sanjali o zedinjeni Sloveniji. Kakih 70 let kasneje, v zenitu vojne, so se te sanje z Majniško deklaracijo začele kazati vsaj delno uresničljive. Še več, porazi centralnih sil na frontah so narekovali naslednji korak: 16. avgusta 1918 je bil v Ljubljani ustanovljen Narodni svet za Slovenijo, slovenski vrhovni politični organ, katerega naloga je bila, da pripravi združitev avstro-ogrskih Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojno državo. V naslednjih tednih pa so bili formirani tudi pokrajinski narodni sveti, od katerih je najpomembnejšo vlogo – prevzeti civilno in vojaško oblast v Mariboru v slovenske roke – odigral štajerski.

Glavna vez med Narodnim svetom in vojsko je bil Rudolf Maister, čeprav so posamezni člani Narodnega sveta navezovali stike tudi z drugimi častniki slovenskega rodu. Toda le Maister se je udeleževal sej Narodnega sveta, kadar je šlo za vojaška vprašanja.

Številčno razmerje sil v Mariboru je bilo izrazito v korist Nemcev, ampak v organiziranosti, zlasti pa še v morali, je bilo očitno na Maistrovi strani. V takih okoliščinah se je zgodil dramatični 1. november 1918, ko je Rudolf Maister, spodbujen z dogajanjem v Ljubljani dva dni prej, razglasil Maribor za jugoslovansko posest in prevzel vojaško

poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko. Kar se je dogajalo nato v naslednjih urah, dneh do 23. novembra, je bilo samo polaganje opek na zgradbo, katere temelji so bili že utrjeni.

Najtrši oreh je bila zelena garda (Schutzwehr), ki jo je mariborski mestni svet po dogodkih 1. novembra ustanovil kot neke vrste mestno varnostno stražo ali zeleno gardo, kot so jo imenovali Slovenci. Maister je ustanovitev podprl, ko sta se mestni svet in Narodni svet dogovorila, da bo »vojaško organizirana zelena garda kot pomožna četa mestne policije pod poveljstvom generala Maistra opravljala mestno varnostno službo«. Zaradi dobre plače so se njene vrste hitro množile. Ker je Maistru primanjkovalo slovenskih kadrov, se je 9. novembra na lastno pest odločil za mobilizacijo, ki je odlično uspela. Ustanovil je slovensko vojsko z okoli 4000 vojaki in 200 častniki. Tako so se okoliščine toliko spremenile v Maistrov prid, da je lahko začel načrtovati akcijo proti Schutzwehru.

Čakal je samo še na ukaz Narodne vlade iz Ljubljane za razorožitev garde. Ko ga je dr. Josip Leskovar, načelnik obrambnega odseka Narodnega sveta za Štajersko, zvečer 22. novembra z zadnjim vlakom prinesel, je bilo za akcijo vse pripravljeno.

Začela se je ob štirih zjutraj 23. novembra in trajala je 47 minut ter bila sijajno izpeljana. Zelena garda je bila razorožena, žrtev skoraj ni bilo. Maister je mariborskemu nemškemu županu poslal pisno sporočilo o razpustitvi zelene garde, na železniški postaji pa so njegovi ob pol sedmih zjutraj pričakali poveljnika Schutzwehra, ki se je vrnil iz Gradca, kjer se je dogovarjal o tem, kako bo napadel Maistrovo vojsko, in mu izročili ukaz o odstavitvi. Po mestu so že bili polepljeni dvojezični razglasi o razpustitvi zelene garde.

Spoštovani,

praznični dan, dan Rudolfa Maistra, nedvomno znamenitega Slovenca, ki ima poleg velikega Trubarja in Prešerna državni praznik, je vsekakor dan največjega Mariborčana, čeprav je tu preživel le zadnjo tretjino življenja in čeprav njegova pojoča gorenjščina ni zvenela nič kaj mariborsko.



Maribor mu je bil usojen, čeprav mu je bil konec decembra 1914, ko se je vanj preselil, bolj tuj kot Ljubljana, kjer je preživel svoja najlepša mladostna leta, kjer je kot sopotnik moderne začel svojo umetniško pot, kjer je začel svojo poklicno pot vojak in kjer si je ustvaril družino. Celo poljski Przemysl, ki je veljal za avstro-ogrsko Sibirijo, mu je bil bliže, saj je z družino v njem preživel pet kar srečnih let. Celovec, Celje in Gradec so bile zgolj burne epizode v njegovem službovanju.

Zadihal je z mestom, ki ga je imenoval štajerski Meran, in z njegovimi ljudmi, tako kot tisoči drugih, ki so pred njim, predvsem pa za njim izbrali Maribor za delo in svoj dom. Navsezadnje njegovi najtesnejši somišljeniki iz Narodnega sveta dr. Karel Verstovšek, dr. Franjo Rosina in dr. Fran Kovačič, od oficirjev pa Edo Vaupotič niso bili Mariborčani po rojstvu. Prav prišleki so dajali Mariboru skozi vso zgodovino neizbrisno pečat.

Pa tudi Maribor ga je sprejel, vsrkal vase, slovenski, seveda. Večinski nemški Maribor ga je kot Slovenca preziral in mu kot nevarnemu nasprotniku od vsega začetka metal polena pod noge, ko pa se je zavedel nevarnosti njegovega delovanja, se ga je hotel znebiti. Toda bolj ko so ga kazensko predstavljali, bolj neuklonljiv se je vračal v svoj Maribor,



nazadnje spomladi 1917 po treh mesecih iz Gradca, od koder ga je po posredovanju pri cesarju rešil dr. Anton Korošec (ali se sploh zavedamo usodnosti te Koroščeve poteze?!). Brez strahu je zahajal v družbo znanih politikov in kulturnikov, navezoval je družinske stike z znanimi mariborskimi Slovenci in se družil s svojimi vojaki. Na manevrih je odklanjal družbo nemških oficirjev, raje je obiskoval hiše slovenskih kmetov. Naravnost demonstrativno je zahajal v Narodni dom, po mnenju Nemcev velesrbsko trdnjavo. Po štirih letih se je zakoreninil in Maribor ga je dokončno posvojil ter vzljubil, še preden je postal general. November 1918 je za slovenski Maribor in slovensko Štajersko po zaslugi generala Maistra in njegovih borcev prelomni zgodovinski čas. Šlo je za biti ali ne biti. Odločitve in dejanja niso dopuščali omahovanja, ne samo Maistru, ampak vsem sodelujočim: dr. Verstovšku, ko je podpisoval ukaz o podelitvi generalskega čina Rudolfu Maistru, dr. Franju Rosini ob dodelitvi posojila za Maistrovo slovensko vojsko, Maistrovi ženi Mariji, v skrbeh za deset in trinajstletna sinova, pravzaprav vsakemu Maistrovemu borcu, ki se je, bodisi kot prostovoljec bodisi kot mobiliziranec, komaj vrnil s krvave fronte, odzival na njegov navzven grobi, a v resnici presunljivi klic na pomoč. In Maister ni omahoval, ko je kot Slovenec pred avstrijskimi oficirji z višjimi čini s pesniškim navdihom izrekal znamenite besede: »Maribor razglašam ...« Ali ko je na Maribor pritiskala grozeča množica s front bežečih poraženih vojakov! Ali ko je na jutrišnji dan pred sto leti ob štirih zjutraj sto metrov stran od tod na osvojeni glavni pošti nestrpno čakal na tri odločilne telefonske klice svojih oficirjev!

Tako se je končalo Maistrovo drugo zavzetje Maribora. Prvo je bilo politično, drugo vojaško. Pod svojim poveljstvom je imel močno vojaško organizacijo z visoko moralo in vse je bilo pripravljeno za zavzetje in utrditev severne meje od Prekmurja do Koroške. Maister si je s svojimi borci utrl pot v zgodovino.

Obe zgodovinski dejanji sta bili

plod njegove osebne odločitve, izvira-joče iz trenutnih političnih in vojaških razmer in temelječe na poprejšnji skrbni pripravi skupaj s sodelavci. Makso Šnuderl tudi pravi: »General Maister je bil pri svojih dejanjih sam, za njim so stali le mariborski narodni voditelji. Za slovenski Maribor so se borili proti volji vladnih gospodov v Ljubljani.« Skoraj sam s svojimi borci je bil tudi pri osvobajanju Koroške, le s to razliko, da ga je Narodna vlada, zanašajoča se na obljube antantnih sil pred mirovnimi pogajanjmi v Parizu, onemogočala. Ivan Hribar v svojih spominih navaja, da bi bila Koroška brez plebiscita naša, če bi Narodna vlada Maistru dovolila, da jo zasede.

Rudolf Maister je bil slovenski general, general republike SHS je bil zgolj formalno tisti dober mesec, dokler se leta ni razširila v monarhijo. Enako je bilo z vojsko: če je bila v SHS še slovenska, se je z zedinjenjem po 1. decembru začelo njeno razslovenjenje. Začetek konca slovenske vojske je pomenil tudi začetek konca Maistrove vojaške kariere z epilogom njegove upokojitve 1923. Po štirih letih bivanja v Mariboru je dočakal vrhunec svoje vojaške kariere, po naslednjih štirih letih njen zaton.

To pa ne velja za Maistrovo karizmo, ki je nenehno rasla, kar je močno motilo tedanje in kasnejše vladarje. Šele po osamosvojitvi Slovenije je tudi uradna politika priznala njegove zgodovinske zasluge. Maistrovi borci so ga dobesedno oboževali. Poklic vojaka je Maistru razvil celo vrsto svojstvenih lastnosti do izredne stopnje: neustrašnost, ki ne klone pred nobeno nevarnostjo; prisebnost, ki obvlada še tako nepričakovan položaj; borbenost, ki ne ljubi ovinkastih kompromisov; iniciativnost, ki se ne boji osebne odgovornosti, in organizatorstvo, ki strogo usmerja vsako delo, je zapisal Maistrov pribočnik Anton Dolar.

»Maister je v sebi ubrano združeval vojaka in borca s človekom in pesnikom, med obema pa je našel tisto vez, ki je pričala o notranji uravnovešenosti in človeški pristnosti. Visoka, krepka postava z jasnimi, lepo oblikovanimi obličjem, z mirnim pogledom in odločnimi potezami v obrazu je učinkovala morda na videz vojaško poveljujoče in resno neizprosno. Toda v njegovem pravem bistvu je ždela topla človeška prisrčnost, pristno čustvovanje, resnično človekoljubje«, je zapisal literarni zgodovinar Anton Ocvirk.

Tudi po upokojitvi je Maister ostal najmočnejši izraz narodove samozavesti in veljave na vojaškem področju. Predstavljal je simbol pravkar minulega junaškega časa in izgubljenih iluzij socialne osvoboditve. Kot je prej zgodovino ustvarjal, jo je zdaj na svečanostih in zborovanjih obujal, je zapisal dr. Bruno Hartman ter zanj še dejal: »Bil je ognjevit govornik, govoril je s pesniškim navdihom, a tudi privzdignjeno gromovito in retorično brez napak.«

Spoštovani,

Rudolf Maister ni bil le domoljubni vojak in general, bil je velik ljubitelj knjig, njihov zbiratelj, kulturnik in pesnik. To dokazujejo dve pesniški zbirki ter njegova bogata in raznovrstna knjižnična zbirka, ki se je skoraj v celoti ohranila in po podpisu darilne pogodbe z njegovimi dediči od leta 1998 domuje v Univerzitetni knjižnici Maribor.

Z veseljem sporočam, da je država Slovenija po dvajsetih letih prepoznala to izjemnost »ene najlepših in najboljših osebni knjižnic na Slovenskem« in ji v evropskem letu kulturne dediščine in ob 100. obletnici bojev za severno mejo podelila status kulturnega spomenika državnega pomena.

Naj sklenem z mislimi Toneta Partljiča o generalu Maistru in njegovem Mariboru – danes. »Maribor je hočeš nočeš Maistrovo mesto ... Maister je med nami tudi po stoletju. Ne vidimo ga, čutimo ga ... ko piha veter po Dravi navzdol s Koroške ... ko si zaljubljenca v tem mestu šepetata ljubim te, namesto ich liebe dich. Maistra, ki se je rodil v Kamniku, umrl na Uncu, študiral v Dunajskem Novem mestu, služboval v Celju, Gradcu, Celovcu in celo v Przemyslu, smo Mariborčani vzeli za svojega. Za nas je Mariborčan od nog do glave. Pri nas je pokopan. Nas je iztrgal iz germanskega sveta. Pri nas je dosegel vrhunec delovanja in življenja. Mi smo mu podelili naziv generala.«

Jaz pa dodajam: tudi naš čas potrebuje ljudi Maistrovega kova: odločne, samozavestne in pogumne, spretno in prisebne, socialno čuteče in človeško prisrčne, nesebične in poštene, domoljube z umetniško dušo! Ljudi z vsaj trohico Maistrove karizme!

Dragi državljanke in državljani, spoštovani gospe in gospodje, iskrene čestitke ob državnem prazniku.





verno mejo na OŠ borcev za severno mejo povedal, da so svojci mnoga leta ob ignoranci Maistrovih dejanj »molčali«. Z bolečino, seveda. Danes ima Maister svoj prostor pod soncem. Svoj spominski dan. Državni praznik.

Kot učiteljica v šoli, ki goji prav poseben odnos do Rudolfa Maistra, OŠ borcev za severno mejo, lahko trdim, da domoljubja na naši šoli ne le učimo, ampak ga tudi živimo. Če povem, da je rezbar, gospod Srečko Ornik, prepoznal naš odnos do zgodovine in domoljubja, se sezna-

nil z našim poznavanjem Maistra in na podlagi tega ustvaril kipec Maistra s knjigo v eni in mečem v drugi roki, je najbrž dovolj zgovorno, da ni učenca na naši šoli, ki ne bi vedel, kdo je bil Rudolf Maister.

Ker se glas o našem delu širi tudi zunaj zidov naše šole, nas je k sodelovanju pri snovanju programa državne Maistrove proslave povabil gospod Labovič. Razmišljanja učencev različnih starosti o Rudolfu Maistru so bila del zvočne kulise umetniške proslave v SNG, na kar smo zelo ponosni.

Prvošolci so takole povedali o Maistru:

- Rudolf Maister je vodil vojsko in je bil glavni pri vojaki. Ko je imel prosti čas, je rad pisal pesmi. (Tomaž)
- Bil je vojak, pa tudi malo človek. Ko je bil v službi, je bil oblečen v vojaško opremo, doma pa v normalna oblačila. (Gal)
- Zaščitil je našo deželo pred tujci. (Erik)
- Bil je najboljši učenec, pisal je pesmi. (Lejla)
- Bil je general. Pisal je tudi pesmi in bil je najboljši učenec in športnik. (Nik)

Starejši učenci vedo še več o njem:

- Zelo rad je imel slovenski jezik. V Zavrhu, kamor je hodil na počitnice, je spoznal deklico Katrco in jo učil branja. (Vesna, 5. r)
- Bil je prijazen in spoštljiv. (Lara, 5. r)
- Bil je velik ljubitelj knjig, zato je ustvaril lastno knjižnico. Med drugo svetovno vojno so jo v strahu, da bi jo Nemci uničili, skrili med čokolado. Danes je ohranjena in je na ogled v Univerzitetni knjižnici Maribor. (Ronja, 6. r)
- Bil je med prvimi, ki nas je učil domoljubja. Tega bi se morali zavedati predvsem danes, ko je domoljubja premalo. (Jakob, 8. r).

Lepa je bila slovesnost v SNG. Preteklost, ki se prepleta s sedanostjo. Maister, ki živi v vseh nas ... Ki bi moral živeti vseh nas ...

Maister ima danes svoj dan, dobiti pa bi moral tudi več prostora v šolskem kurikulumu. Spomin na Rudolfa Maistra mora živeti naprej, da (pra) strah ne bo nikoli omajal ponosa, da smo Slovenci. Maistrovo izročilo je vredno posnemanja. Njegova vizija je zasejala seme, ki kali še stoletje kasneje. Še posebej v Mariboru, kjer prav zaradi Maistra plapolata slovenska zastava.



Slavnostna akademija Zveze društev general Maister, Mestne občine Maribor in Občine Kamnik

Rudolf Pfajfar, sekretar Zveze društev general Maister

Slavnostna akademija je bila v Mariboru 22. novembra, še pred osrednjo državno proslavo ob dnevu generala Maistra z namenom, da tudi letos ob državnem prazniku slovesno podelimo najvišja spominska priznanja generala Rudolfa Maistra, ki smo jih tokrat na podlagi tripartitnega dogovora podelili skupaj z Mestno občino Maribor in občino Kamnik, ter zlate plakete Zveze društev general Maister.

Pozdravni nagovor so imeli župan MO Maribor dr. Andrej Fištravec, podžupan na opravljanju funkcije župana občine Kamnik Igor Žavbi in predsednik ZDGM mag. Milan Lovrenčič.

Ob tej priložnosti in ob obeležitvi 100. obletnice bojev Maistrovih borcev za severno mejo smo najprej podelili zlate plakete Zveze društev general

Maister za dolgoletno sodelovanje na področju razvijanja domoljubja vsem veteranskim in domoljubnim organizacijam, združenim v Koordinacijo veteranskih in domoljubnih organizacij Slovenije (KoDVOS), in sicer:

- **Društvu za negovanje rodoljubnih tradicij Primorske TIGR,**
- **Zvezi društev civilnih invalidov Slovenije,**
- **Zvezi društev in klubov MORiS,**
- **Zvezi društev vojnih invalidov Slovenije,**
- **Zvezi policijskih veteranskih društev SEVER,**
- **Zvezi slovenskih častnikov,**
- **Zvezi veteranov vojne za Slovenijo,**
- **Zvezi združenj borcev za vrednote NOB Slovenije** ter
- **Generlštabu slovenske vojske;**

ministrstvom, ki so nam podelila status delovanja v javnem interesu, in sicer:

- **Ministrstvu za obrambo**
- **Ministrstvu za izobraževanje in šport**
- **Ministrstvu za kulturo in ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti** ter
- **Mestni občini Maribor** in
- **Občini Kamnik.**

Sledila je podelitev spominskih priznanj generala Maistra za leto 2018, ki so jih prejeli:

- **Domovinsko društvo general Rudolf Maister Maribor,**
- **Osnovna šola borcev za severno mejo,**
- **Ivan Tušek,**
- **Roman Lorencič in**
- **Vladimir Ovnič.**

V kulturnem programu so sodelovali učenci OŠ Borcev za severno mejo, program pa je pripravil in povezoval dr. Stanislav Kocutar.





Društvo general Maister za Zasavje: Leto velikih stoletnic

Mojca Lazar Doberlet, ravnateljica OŠ Ivana Cankarja Trbovlje

OŠ Ivana Cankarja Trbovlje je osnovna šola, katere začetki segajo v leto 1819, zgradba, v kateri je šola, pa je bila zgrajena leta 1901. Šola ponosno nosi ime po Ivanu Cankarju od 1. junija 1960.

Letošnje leto je namenjeno ohranjanju spomina na Ivana Cankarja in zato poimenovano Cankarjevo leto. Mineva pa tudi sto let od konca vojne vseh vojn, prve svetovne vojne, ki je prizadela večino evropskega prebivalstva in tudi slovenski narod.

Ker je 23. november državni praznik, dan Rudolfa Maistra, smo 20. novembra, ko je sicer svetovni dan otroka, na šoli pripravili prav posebno ustvarjalno popoldne za naše učence. V dveh likovnih delavnicah, ki sta ju vodila Jože Ovník, slikar, karikaturist in ilustrator ter Jure Crnkovič, ljubiteljski slikar, so učenci ustvarjali portrete Rudolfa Maistra v dveh popolnoma različnih načinih.



Ob portretiranju Maistra so razmišljali o njegovi zgodovinski vlogi, o času, v katerem je živel, o vrstniku in o podobnih zgodovinskih osebnostih.

Nastala so zanimiva likovna dela, ki

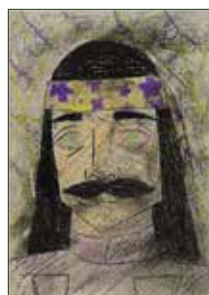
bodo otroke spominjala na ta prav poseben dan. Zanesljivo bodo še poprijeli za slikarsko orodje in se likovno izražali, zagotovo si bodo zapomnili tudi Rudolfa Maistra, ki so ga tako edinstveno portretirali.



Avtorica Ela Pušnik, 9. razred



Avtorica Klara Zelič, 6. razred



Avtorica Lara Rak, 9. razred



Avtor: Mai Suša, 6. razred



Avtor Mark Meško, 7. razred



Avtorica Nina Murn Blažič, 6. razred



Maistrovo pismo Mariborčanom

Takole so se v okviru literarnega natečaja učenci 8. in 9. razreda vživeli v Maistra in njegov čas. Svojo ustvarjalnost so pokazali na podlagi smernic, ki so jih dobili pri pouku slovenščine.

Dragi Mariborčani!

Napisal sem vam to domoljubno pismo, ker ste Mariborčani pozabili, kaj je Maribor. Ni le mesto, v katerem prebivate. Ni le hiša ob hiši. Je nekaj več kot to. Za to mesto, našo zemljo, je padlo veliko vojakov. Niso se borili za bogastvo, za denar. Borili so se za dom, borili so se iz srca.

Nekateri se niso vrnili. Sovražnike, zemlje lačne, smo pregnali, ker smo se borili za zemljo, na kateri smo odraščali, kjer so odraščali naši očetje in kjer bodo odraščali moji sinovi, vnuki.

Bodite veseli. Dokler bo nad Mariborom plapolala slovenska zastava, veste, da ste tu doma.

Vaš Maister

(Jan Fras)

Ljubi Mariborčani!

Preveč mož, bratov in očetov je padlo v boju za našo državo. Slovenci smo svobodni narod, v svoji državi, ne pa razdeljeni pod italijansko in nemško roko oblasti. Ali je to tisto, kar si želite? Zdaj gre zato, kje in kako bomo živeli mi, Mariborčani! Svobodni, srečni narod v svoji državi pod slovensko oblastjo ali pa ujetnik v rokah sovražnika. Gre za našo usodo! Zato prosim vse fante in može, da se mi pridružijo v tej bitki, bitki za severno mejo.

Karkoli se bo zgodilo, vedite, da boste vedno Slovenci po srcu, kjerkoli že boste. Usoda je v naših rokah. Borimo se zanj, rojaki, kot smo.

Vaš general Rudolf Maister

(Sara Holjevič)

Drage rojakinje, dragi rojaki!

Živimo v čudoviti deželi na sončni strani Alp. To je dežela številnih možnosti, dežela sanj, dežela, v kateri želimo živeti v miru, svobodi in enakosti. Nekateri nam skušajo to odvzeti.

Naša naloga in dolžnost je, da branimo svojo zemljo, svojo domovino in svoj jezik. Zato se bomo z vsemi silami borili proti tistim, ki nas bodo poskušali zatreti in nam odvzeti svobodo. Sovražnik želi zavzeti severno mejo in mesto Maribor. Tega ne smemo dovoliti!

Zato se pridružite meni in mojim soborcem. Več kot nas bo, več možnosti imamo, da v tem boju uspemo. Za svojo domovino se bomo borili z vsem srcem. Želimo, da naši otroci in vnuki živijo na slovenski zemlji, govorijo slovenski jezik, berejo slovenske knjige in hodijo v slovenske šole. Nekoč, ko nas več ne bo, bodo naši zanamci cenili naš boj in našo željo po boljših časih, po svobodi, miru in neodvisnosti. Morda se bodo v šolah učili o pomenu našega boja za domovino. Zato moramo dati vse od sebe, da bodo tudi čez mnoga leta imeli svojo domovino. Povejte svojim otrokom, naj cenijo svoj materni jezik, deželo, v kateri živijo, in ljudi, ki so pripravljeni dati svoje življenje za njihov boljši jutri. To misel naj prenašajo na svoje otroke, svoje vnuke, tako da ljubezen do domovine nikoli ne bo umrla.

Živela Slovenija!

S ponosom vaš, Rudolf Maister!

(Zala Lahovnik)



Maistrova knjižnica razglašena za kulturni spomenik državnega pomena

Povzeto po medijskem središču Univerze Maribor

Vlada Republike Slovenije je razglasila Maistrovo knjižnico, ki se nahaja v Univerzitetni knjižnici Maribor, za kulturni spomenik državnega pomena. S tem je prepoznala poseben pomen te knjižne zapuščine generala Rudolfa Maistra, ki predstavlja pomemben vir za razumevanje zgodovinskih procesov, pojavov ter njihove povezanosti s sedanjo kulturo ter kot spomin na izjemno osebnost Rudolfa Maistra. Maistrova knjižnica je del posebnih zbirk Enote za domoznanstvo Univerzitetne knjižnice Maribor. Oktobra 1998 je družina generala Maistra, ki jo je zastopal generalov vnuk Borut Maister, knjižnici podarila njegove knjige. Zbirka obsega 5945 enot.

Kot primer »ene največjih in najlepših zasebnih knjižnic na Slovenskem« ji Univerzitetna knjižnica Maribor kot osrednja knjižnica Univerze v Mariboru in varuhinja kulturne dediščine

slovenskega naroda in države, znanstvene dediščine Maribora in širše regije ter kot domoznanska knjižnica zagotavlja primerno domovanje in jo s ponosom pokaže obiskovalcem



Foto: Branimir Ritonja



Odkritje spominskega obeležja junakom prve svetovne vojne in Maistrovim borcem iz občine Semič

Jože Matekovič, predsednik Belokranjskega društva general Maister

Belokranjsko društvo general Maister sledi svojemu temeljnemu poslanstvu. Raziskovanje polpretekle zgodovine, odkrivanje resničnih domoljubov in njihovih dejanj, vključevanje mlajših generacij v raziskovalne procese in skrb za ohranitev trajnega spomina na zgodovinske dogodke iz stoletne preteklosti je naša stalna naloga.

Po osamosvojitvi Slovenije so bile pri nas ustanovljene številne občine. V Beli krajini je občina Metlika ostala nespremenjena, do takratna občina Črnomelj pa se je razdelila na Občino Semič, preostali del pa na občino Črnomelj.

Z zadovoljstvom lahko ugotavljamo, da je bila občina Semič v obdobju občinske samostojnosti zelo uspešna na vseh področjih družbenega udejstvovanja. Razvoj infrastrukture, razvoj podjetništva, javnih institucij, razcvet dela društev, izgradnja in vzpostavitev delovanja Kulturnega centra Semič je le nekaj pomembnejših dosežkov te majhne in hkrati zelo uspešne občine.

V takšnem ustvarjalnem okolju so intelektualci mlade občine kmalu spoznali, da je raziskovanje preteklosti pomemben element ustvarjanja samozavesti in pozitivne samopodobe.

V Kulturno-umetniškem društvu Jože Mihelčič Semič, poimenovane po narodnem heroju, borcu prve belokranjske čete, enemu od prvih na

smrt obsojenih in ubitih talcev, žrtev italijanskega okupatorja, so začeli s sistematičnim zbiranjem podatkov o udeležencih in žrtvah prve svetovne vojne na njihovem območju. V to delo so se vključili tudi člani Belokranjskega društva general Maister z željo, da se v tej raziskavi čim bolj obelodanita vloga in dejavnost Maistrovih borcev z območja sedanje občine Semič. Pri tej akciji so sodelovali številni domačini, ki so zbrali veliko gradiva, fotografij, opravili in zapisali številne pogovore in intervjuje. Tako sta nastala razstava in zbornik Prva svetovna vojna in Semič najprej v elektronski in letos v tiskani obliki. Čeprav je zelo nevhvaležno izpostavljati vlogo najzaslužnejših posameznikov, saj s tem nehote delamo krivico drugim neimenovanim aktivistom, naj se vseeno posebej zahvalim Rosi Mohar, Blažu Kočvarju in Zvonetu Butala, ki so vsak na svojem področju opravili veliko delo.

Zbornik je ob finančni pomoči Občine Semič natisnjen, ne pa zaključen. Avtorji zbornika upajo, da bodo številna pričevanja in opisi dogodkov iz časov pred sto leti ter številne fotografije spodbudile bralce k odkrivanju novih dokumentov, povezanih s takratnimi časi. Kot zaključno dejanje aktivnosti, povezanih s pisanjem in urejanjem zbornika, je postavitve spominskega obeležja udeležencem in padlim v prvi

svetovni vojni ter Maistrovim borcem iz občine Semič. Postavljeno je v neposredni bližini spominske plošče narodnemu heroju Jožetu Mihelčiču in padlim v NOB na pročelju Kulturnega centra Semič.

Na proslavi na dan Rudolfa Maistra 23. novembra letos smo v Semiču združili vse troje: odkrili spominsko ploščo, predstavili tiskani Zbornik in proslavili dan Rudolfa Maistra. Proslava je potekala v veliki dvorani kulturnega centra, v predverju dvorane je bila postavljena razstava, ki ponazarja vsebino zbornika in dokumente, fotografije in podatke o udeležencih prve svetovne vojne in Maistrovih borcih z območja Semiča. Pri odkritju spominskega obeležja so sodelovali pripadniki slovenske vojske, praporščaki domoljubnih in veteranskih organizacij, ki delujejo na območju Bele krajine, podpredsednik ZDGM Jože Tišler, generalni sekretar ZDGM Rudi Pfaifar, predstavniki Kulturnega centra Semič, predstavniki vseh belokranjskih občin in izvajalci kulturnega programa.

Še enkrat hvala slavnostnemu govorniku gospodu Jožetu Tišlerju, podpredsedniku ZDGM, recitatorjem in harmonikarju KUD Jože Mihelčič, lovskemu pevskemu zboru ZLD Bele krajine in številnim članom obeh društev za vso pomoč in sodelovanje.



Rudolf Maister. Sto let severne meje. Življenje in delo Rudolfa Maistra Vojanova 1874–1934

dr. Janko Prunk



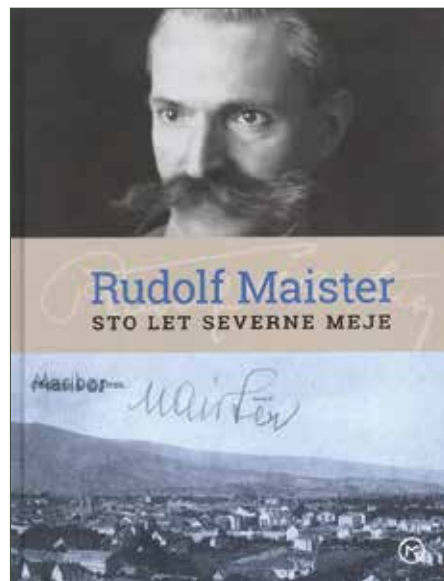
Knjiga, ki so jo uredniki in avtorji poimenovali album, prinaša nove originalne sestavke o življenju in delu generala Rudolfa Maistra izpod peresa prominentnih poznavalcev njegovega življenja. Knjiga je izšla ob stoletnici konca prve svetovne vojne in zgodovinsko usodne Maistrove akcije novembra 1918, s katero je zagotovil Maribor za nastajajočo združeno Slovenijo v jugoslovanski državi. Urednica knjige, ki je izšla pri Mladinski knjigi v zborniku Znameniti Slovenci, je Nela Malečkar.

Uvodno, najobsežnejšo razpravo o življenjski poti Rudolfa Maistra je napisal Mihael Glavar. V svojem pisanju se je oprl na dosedanje prikaze Maistro-

vega življenja, pa tudi na nove vire, ki jih je poiskal. Zelo originalen je tudi drugi avtor, ki opiše Maistrov dan 1. novembra 1918, ko je na sestanku višjih avstrijskih častnikov v Mariboru »razglasil Maribor za jugoslovansko posest« in v mestu ter njegovi okolici prevzel vojaško poveljstvo. Drugo pomembno odločilno dejanje je izpeljal v noči z 22. na 23. november, ko je s svojimi prostovoljci razorožil nemški mestni Schweitzer. S tem je zagotovil Maribor in štajersko Podravje za Slovenijo. Igor Grdina je dogajanje upravičeno simbolično poimenoval odločilna dan in noč.

Tema dvema znanstvenima razpravama sledi nekaj Maistrovih pesmi, nato pa ponatis spominskih zapisov Maistrovih sodobnikov o generalu: Ivana Hribarja, Antona Dolarja, Antona Ocvirka, Maksa Šnuderla, Miloša Vauhnik, Lojzeta Udet (starejšega), Boruta Maistra (generalovega sina) in Bruna Hartmana, ki je generala Maistra videl kot osnovnošolec.

Zadnji razdelek v knjigi je uredništvo poimenovalo Maistrovo posmrtno življenje in prinaša članke Alenke Puhar; Rilček Komelj piše o pesniškem generalu kot spomeniku, Vlasta Stavbar o Maistrovi knjižnici, shranjeni v Mariborski univerzitetni knjižnici, ki je razglašena za kulturni



spomenik; Alenka Juvan o Maistrovi rojstni hiši v Kamniku. Peter Krečič predstavlja tri risbe osnutka za grob generala Maistra v Mariboru in Milan Lovrenčič, ki predstavlja Društvo general Maister; slednje so ustanovili potomci Maistrovih borcev leta 1998 in je preraslo v Zvezo društev general Maister, ki goji spomin na generala in njegovo domoljubno akcijo.

Knjiga je lepo ilustrirana, praktično urejena in v njej bo vsak bralec lahko odkril kaj novega, vrednega našega velikega vojaka, pesnika in generala, ki je s sabljo ubranil Maribor in slovensko Podravje za Slovenijo.

Knjigi »Stražarji Karavank - Lojze Ude in boji za severno mejo« na pot ...

mag. Janez Tavčar, predsednik Društva GRM Kranj

Letos v Sloveniji praznujemo stoletnico organizirane vojaške akcije pod vodstvom generala Rudolfa Maistra, ko je 23. novembra 1918 s svojo maloštevilno slovensko vojsko razorožil nemško vojaško stražo v Mariboru. Vojaška intervencija generala Maistra je pomenila začetek konca nemške

nadvlade nad velikim delom slovenskega ozemlja.

Čeprav je bila večina jubilejnih dogodkov v Mariboru, Štajerskem in Koroškem, boji za severno mejo niso potekali samo tam. Potekali so tudi na Gorenjskem, kar je premalo znano ali celo pozabljeno. Na slovensko stran so

po grebenu Karavank poleg Nemcev silili tudi Italijani, saj so imeli v svojem okupacijskem načrtu celoten jeseniško-blejski trikotnik. Izvedbo načrta so jim preprečili prav Maistrovi borci ob pomoči odreda jugoslovanske vojske.

Generalu Maistru, borcem in bojem za našo severno mejo pred stotimi leti,



smo kot slovenski domoljubi dolžni izkazati posebno spoštovanje. V Kranju smo pred desetimi leti, kot edini na Gorenjskem ustanovili Društvo generala Rudolfa Maistra Kranj, ki skupaj s 27 istoimenskimi društvi po vsej Sloveniji, pod okriljem Zveze društev GM, proučuje, sprejema in posreduje njegovo sporočilnost zainteresirani javnosti.

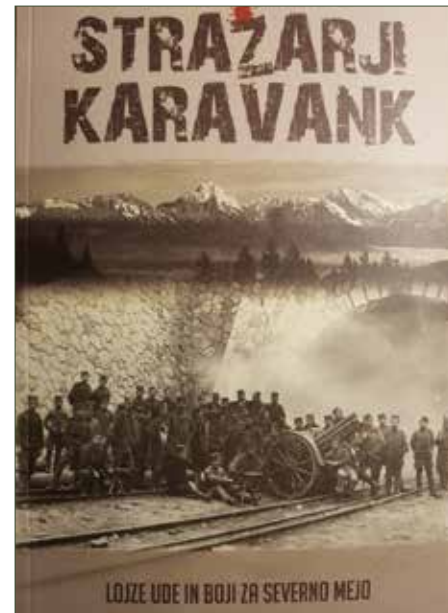
Tudi pobuda za izdajo Zbornika pod naslovom »Stražarji Karavank – Lojze Ude in boji za severno mejo« je nastala v kontekstu domoljubnih aktivnosti in nalog Društva Generala Rudolfa Maistra Kranj, da v jubilejnim letu intenziviramo svoje poslanstvo v počastitev generalu Maistru in njegovim borcem. Pomembna vzpodbuda za večjo aktivnost našega društva izhaja tudi iz usmeritev Zveze društev Generala Maistra, saj je na letni skupščini sprejela sklep, da se letošnje jubilejno leto proglasi za Maistrovo leto.

V Društvu GRM Kranj smo se odločili, da v počastitev bojev za severno mejo poiščemo tudi za gorenjski del meje čim več zgodovinskih podatkov o bojih in vojaških akcijah na področju Karavank, ter jih v obliki zbornika posredujemo zainteresirani javnosti. Pomemben motiv in tudi več zapisov po-

datkov vojaških dogodkov pred sto leti smo pridobili iz zapisov posameznih zaslužnih članov Združenja vojaških gornikov Slovenije ter širše strokovne javnosti, ki je povezana z jubilejnimi boji za severno mejo v Karavankah in okolici.

Pri snovanju Zbornika smo se za mnemja in tudi za pomoč pri izdaji obrnili na večino gorenjskih občin. Ko smo se s pismom pobude za izdajo zbornika obrnili na župane in vodstva občin, smo bili v Društvu GRM Kranj prijetno presenečeni. V večini gorenjskih občin so župani našo pobudo vsestransko podprli, kar je očiten izraz politične zrelosti odgovornih posameznikov, ki spoštujejo državotvorni in domoljubni doprinos Slovencev, ki so se pred sto leti bojevali za našo severno mejo. Vse priznanje in zahvala gre županom in občinam: Bled, Tržič, Kranjska Gora, Škofja Loka, MO Kranj, Cerklje, Šenčur ter tudi Občini Jesenice in Radovljica.

Posebno priznanje in zahvala velja vsem avtorjem in urednikoma zbornika dr. Blažu Torkarju in dr. Mihi Šimcu. Zahvala gre tudi Vojaškemu muzeju Slovenske vojske, Muzeju novejšje zgodovine Slovenije in majorju mag.



Zvezdanu Markoviču za strokovni pregled. Menimo, da je pričujoči zbornik pomemben zapis o bojih za severno mejo na območju Karavank ter istočasno zgodovinski dokument nastajanja slovenske države.

Knjiga je izšla v nakladi 1000 izvodov od katerih je dve tretjini že razdeljeno po zavodih gorenjskih občin, naročilo knjige je pa še možno na sedežu Društva Generala Rudolfa Maistra Kranj.o poznavanju generala Maistra po šolah.

»V nas ní ne strahu in ní trepeta ...«

Alenka Fingušt, prof. slovenskega jezika, OŠ borcev za severno mejo

Verzi iz Maistrove pesmi »V boj« razkrivajo njegovo vojaško naravo, brez katere gotovo ne bi bil sposoben drznih in odločilnih dejanj v prelomnih trenutkih naše zgodovine. V hitro spreminjajočih se časih, ko se tudi polpretekla zgodovina zdi kot oddaljena preteklost, je toliko bolj pomembno, da spomin na našo dediščino ne zamere, ampak ga na različne načine ohranjamo v zavesti vsakič novih prihajajočih rodov.

Danes sicer v naši neposredni bližini ni boj, ki bi od nas zahtevali oborožen spopad s sovražnikom, vendar to ne pomeni, da sovražnika ni ali da ne bijemo drugačnih bitk v vsakdanjem življenju. Ogrožajo nas vse hujše potrošništvo, odtujenost naravi, kriza

vrednot in nenazadnje kriza narodne identite. Danes je potreben pogum, da govoriš o na videz samoumevni vrednotah – domoljubju, svobodi, narodni zavesti ter narodni identiteti. Vse to so težke teme, ki že v odraslih sprožajo zadrego ali ideološke prepade, še večji izziv pa je navedeno približati mladim. Zato je toliko bolj pomembno, da se učenci s pojmi domoljubje, domovina in narodna zavest srečajo dovolj zgodaj in na njim vsaj približno zanimiv način, saj lahko le tako omenjeni pojmi rastejo skupaj z mladimi in se krepijo v njihovi zavesti.

Na OŠ borcev za severno mejo je projekt Maister in negovanje domoljubja že tako integriran v šolsko življenje in delo, da učencem ni težko spregovoriti

o obeh temah, saj ju zelo dobro pozna jo in občutijo. Tako se vsako leto zvrstijo tradicionalne dejavnosti po vsej vertikali šole, obenem pa vsakič dodamo kaj novega, da stvari ne postanejo preveč enolične. V jubilejnim letu spomina na 100. obletnico bojev za severno mejo smo tako v tesnem sodelovanju z MOM, DGRM in Zvezo društev general Maister pripravili celoletni program aktivnosti, ki sega vse od okrogle mize o pomenu Maistra in njegovih dejanj pa do začetka projekta »Maistrovanje«.

V začetku koledarskega leta je v sodelovanju z omenjenimi udeleženci ter 72. brigado slovenske vojske nastal osnutek »Maistrovega leta«. Februarja smo razpisali literarni natečaj na temo domoljubja, z marcem pa so se zvrsti-



Ile slavnostna akademija v Narodnem domu ter odprtje razstave Likovne upodobitve generala Maistra, otvoritev omenjene razstave v prostorih OŠ borcev za severno mejo in okrogla miza za osmo- in devetošolce, na kateri je bil slavnostni govornik gospod Stane Kocutar, zbrane pa sta nagovorila tudi ravnateljica mag. Lučka Lazarev Šerbec in gospod Aleš Arih. V maju so učenci sodelovali pri kvizu o Maistru v vojašnici generala Maistra Maribor, v juniju pa smo s tradicionalnim dogodkom pod Maistrovo lipo obeležili zaključek literarnega natečaja in podelili knjižne nagrade. V ponos si štejejo, da naši učenci s kulturnim programom sodelujejo tako na šolski, kot tudi regionalni ravni, saj so prisotni na čisto vsaki dejavnosti, povezani z Maistrom, ki se odvija v Mariboru. Ob tem se rojevajo inovativne ideje in sveži pristopi, k čemur zagotovo sodi izdaja Maistrovega zbornika, ki je z vso zasluženostjo izšel leta 2016, ter čisto sveži ideji o Maistrovi ilustraciji ter Maistrovi znamki.

Maistrova ilustracija je interni projekt širšega pomena in združuje literarno ter likovno umetnost. Z izpeljavo projekta bomo vsa notranja vrata šolskih prostorov opremili z izvirnimi otroškimi ilustracijami, ki so nastale na podlagi pri urah slovenščine obravnavanih Maistrovih pesmi. Ilustracije imajo trajno kulturno vrednost, saj bodo spominjale na Maistrovo dediščino tudi po izteku jubilejnega leta, obenem pa bodo vse obiskovalce šole spominjale na prelomne trenutke, po katerih nosi šola ime.

Seveda smo še posebej ponosni in veselji, da lahko sodelujemo tudi pri mobilni razstavi Maistrovih upodobitev, ki jo je z izjemno predanostjo pripravil gospod Aleš Arih, predsednik DGRM, razstava pa potuje po mariborskih osnovnih šolah in se bo tako dotaknila kar največjega števila učencev ter javnosti. Naša šola je nosilka razstave in hkrati ob vsaki postavitvi poskrbi za kulturni program, gospa Lazarev in gospod Arih pa s predstavitvijo razstave in predavanjem predstavita pomen Maistra učencem, ki sicer ne poznajo omenjenega časa tako celostno, kot ga poznajo učenci naše šole.

Drugačen pristop k širjenju zavesti o Maistru in njegovih borcih predstavlja zdaj že tradicionalni vsakoletni Maistrov pohod, s katerim učenci pod vodstvom športnega pedagoga prehodijo daljšo pot po mariborskih okoliških hribih, ob tem spoznavajo svojo širšo in daljno okolico, krepijo domoljubje, obenem pa se na reprezentativnih točkah spominjajo Maistra in njegovih borcev.

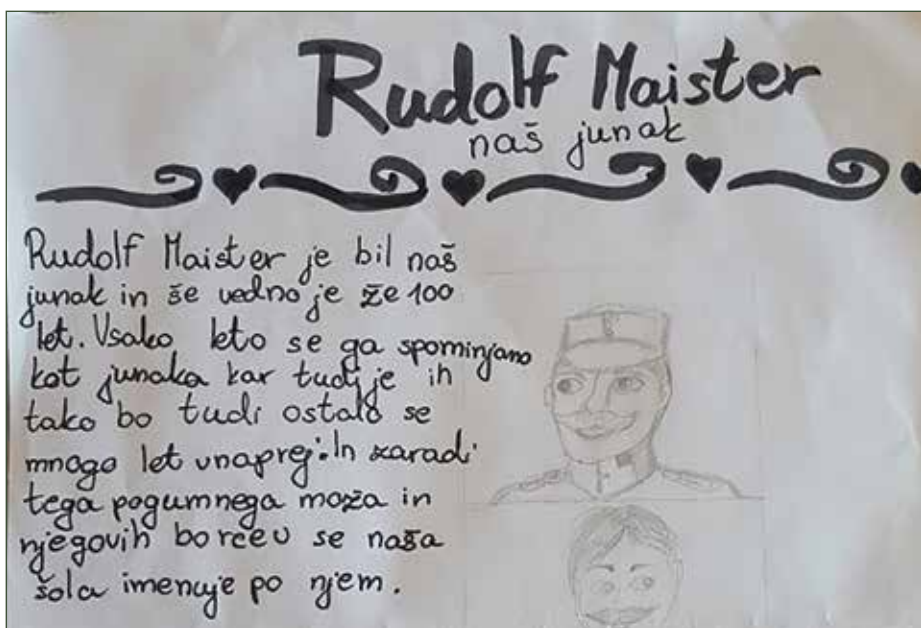
K razširjanju in popularizaciji Maistrove vizije ter pomena sodi gotovo tudi novonastali projekt Maistrovanje, ki je zaživel z letošnjim jubilejnim letom. Meseca septembra smo na trgu generala Maistra z avtorskim kulturnim programom otvorili projekt, ki se bo (na mariborskem, morda nekoč tudi širšem regionalnem področju) nadaljeval za nedoločen čas, vse z namenom, da ostane spomin na Maistra in njegove borce živ ter se združi z aktualizacijo domoljubja in sodobno glasbeno umetnostjo.

Maistrova vizija, v svojem času drzna, pogumna in morda celo nerazumna, živi v ponosnih in zavednih Slovencih še danes. Prav je, da se zavedamo svoje samobitnosti in da kljub morda ne najbolj rožnatim gospodarskim razmeram s trdnim zaupanjem, da smo kot majhen narod obstali skozi premnoge zgodovinske viharje, gojimo v mladih pristno domoljubje, zdravo narodno zavest in ponos, da smo Slovenci. Le tako bomo lahko ubežimo brezbriznosti zaradi nepoznavanja zgodovine ter zagotovimo, da bodo vizije zaslužnih Slovencev (med njimi gotovo Maistra in njegovih borcev) živele, se ob obletnicah ustrezno obeležile ter se izognile usodi postati le relikviji v ropotarnici minulih dni.

Za konec še verzi iz Maistrove pesmi Jadranski kapitani, ki razkrivajo generala kot pesnika, ki je s pravo mero pesniške vneme znal nagovarjati svoje soborce tudi preko vezane besede.

»Kaj mar nam, če megla okrog ladje se plazi,
če burja zavija in piska,
če jug na krmilo pritiska –
jekleni ostanejo naši obrazi.«

V procesu nastajanja Maistrove znamke: izdelki in utrinki izpod rok naših učencev:



Maistrove pesmi v glasbeni preobleki

doc. dr. Štefan Čelan, predsednik DGM Ptuj

Leto 2018 zaznamujejo številne prireditve in aktivnosti društev generala Maistra po Sloveniji. Spominjamo se stote obletnice konca prve svetovne vojne in Maistrovega podviga za določitev slovenske severne meje. Maister pa je bil znan tudi kot tenkočuten pesnik. Napisal je nekaj več kot sto pesmi. Številne so že uglasbene.

Letošnja pobuda ptujskega Društva generala Maister, predseduje ji dr. Štefan Čelan, je obsegala naročila novih uglasbitvev, izdajo nove pesmarice skladb in prve izvedbe teh skladb. Načrt je bil zelo ambiciozen, vendar je kljub velikim naporom že uresničen. Urednik in glasbeni publicist Mitja Gobec je že lani številnim skladateljem naročil nove uglasbitve. Izplen je bil uspešen. Notna zbirka »Kitica mojih«, takšen je naslov zbirke, je izšla 29. maja letos in vsebuje 21 skladb, od tega 16 novitet in pet skladb, ki še niso bile natisnjene.

Na Ptujtu smo ob državnem prazniku na dan Rudolfa Maistra izvedli slavnostni koncert, ki je bil hkrati tudi predstavitev notne zbirke.

Predsednik ptujskega društva Štefan Čelan je v nagovoru med drugim poudaril:

... »In ko se spominjamo Maistra in njegovih borcev, ne govorimo le o zgodovinskih dejanjih, kakršna se zgodijo redko, v prelomnih trenutkih zgodovine. Govorimo tudi o trajnih vrednotah, zlasti o domoljubju kot osrednji vrednoti, ki mora dobiti ustrezno veljavo še zlasti pri tako majhnih narodih kot smo Slovenci.

In kaj privede posameznika, da je sposoben videti več in dlje? Odgovor lahko najdemo v poeziji. Mnogi pesniki nam govorijo, kaj pomeni zavedati se trenutka vizije, ki človeka razsvetli. Poezija je naravni jezik razsvetljenstva. Pesniški dar omogoča pesnikom, da izrazijo to, kar drugi ljudje čutijo, a ne znajo povedati. Zato si ob tej priložnosti upam postaviti hipotezo, da je bil Rudolf Maister globoko v sebi najprej pesnik in šele nato vojak. Pesniki se namreč mnogokrat v kritičnem trenutku zavedajo, kaj pomeni vrhunski trenutek vizije, ki kasneje predstavlja korenito spremembo – v našem primeru ohranjanje slovenskega ozemlja, našega jezika in kulture. Vsi, ki bi želeli pomen in vlogo Rudolfa Maistra bolje razumeti, se morajo poglobiti v njegove pesnitve. Njegove pesmi o zunanjem svetu nam prek njegovega pesniškega daru pomagajo pridobiti notranjo izkušnjo, ki v nas rojeva občutek univerzalnega. Šele v tem stanju je človek sposoben dostopati do višjih nivojev zavesti in takrat spoznati, slišati in čutiti mističnost sveta in univerzuma. Le oseba v tem stanju zavesti je sposobna uresničiti tako velika dejanja, kot jih je uresničil poet in vojak general Rudolf Maister. Zato smo v starosti slovenskih mest, na Ptujtu, lahko ponosni, da nam je uspelo izdati notno zbirko Maistrovih pesmi.«

Od novitet je bilo 23. 11. na Ptujtu krstno izvedenih pet skladb, poleg teh pa še noviteta, napisana po izidu zbirke. Pet skladb iz zbirke je bilo izvedenih krstno tudi v Mekinjskem



Polaganje_venca

gradu pri Kamniku 3. 11. letos. Izvedla sta jih moška zbor Lira iz Kamnika in Primorski akademski zbor iz Ljubljane.

Prav tako je letos marca izšla razmnoženina z devetimi novitetami petih skladateljev na Maistrova besedila. Skladbe je naročilo uredništvo 3. programa Radia Slovenija, skladbe pa je razmnožila Zveza društev generala Maister iz Ljubljane.

Maistrova poezija se je tako izkazala za zanimivo tudi slovenskim skladateljem. Še naprej se bomo prizadevali za nastanek novih skladb. Naj spomnimo, da je v Zavrhu v Slovenskih goricah že pred leti razstavljen uglasbeni opus na Maistrova besedila, ki obsega uglasbitve do leta 2010; v unikatni izvod pesmarice skladb bo zato treba dodati še novitete. Prav tako je pred leti v založništvu ZKP RTV Slovenija in Društva generala Maister izšla CD plošča s skladbami na Maistrova besedila. Letos bo izšla v založništvu Društva generala Maister na Ptujtu CD plošča s posnetki novitet, ki so bile izvedene 23. 11. na Ptujtu.

Novembra je izšla zgibanka žepnega formata 10 x 14, 5 cm, v kateri sta natisnjeni himni: slovenska (Zdravljica) in društvena (Slovenec sem), obe v enoglasni verziji, Slovenec sem pa tudi v verziji za moški in mešani zbor. Naklada je 500 izvodov in je namenjena vsem članom društev z namenom, da bi na proslavah ob Dnevu generala Maistra in na drugih društvenih slovesnostih vsi prisotni peli himni.



Razstava o generalu Rudolfu Maistru v Cerkvjenjaku

Tomaž Kšela

Sto let po tem, ko je general Rudolf Maister Maribor in slovensko Štajersko priključil Sloveniji in tedanji državi Slovencev, Hrvatov in Srbov (SHS), so v osnovni šoli v Cerkvjenjaku slovesno odprli razstavo v spomin na tega znamenitega in zavednega Slovenca. Na razstavi so predstavili fotografije kipov, nastalih v spomin na velikega generala in pesnika, ki je rad obiskoval tudi osrednje Slovenske gorice, zlasti Zavrh. V Stupičevi vili na Zavrhu je leta 1929 napisal celo svojo drugo pesniško zbirko Kitice mojih.

Na odprtju razstave v počastitev spomina na generala Maistra in slavne dogodke pred sto leti, so se v avli osnovne šole v Cerkvjenjaku poleg številnih učencev višjih razredov zbrali tudi podpredsednica Zveze društev general Maister in ravnateljica osnovne šole Borcev za severno mejo iz Maribora magistra Lučka Lazarev Šerbec, predsednik Društva general Maister iz Cerkvjenjaka Roman Lorenčič, predsednik Domovinskega društva general Rudolf Maister iz Ma-

ribora in uveljavljeni zgodovinar Aleš Arih, arheolog Ivan Tušek, ravnatelja osnovnih šol Cerkvjenjak – Vitomarci in Sveta Trojica Mirko Žmavc in Darko Škerget ter drugi. Omenjeni so tudi najbolj zaslužni za gostovanje razstave o znamenitem Slovencu v osnovni šoli Cerkvjenjak in za izvedbo vsebinsko bogate prireditve ob odprtju.

Sicer pa so zanimivo razstavo o generalu v Maistrovem letu 2018 pripravili na osnovni šoli Borcev za severno mejo v Mariboru, njen avtor pa je Aleš Arih. Kot je povedala mag. Lučka Lazarev Šerbec, ki je pred učence stopila v svečani uniformi Maistrovih borcev, so z razstavo gostovali že na 22 osnovnih šolah, kjer so si jo učenci ogledali z velikim zanimanjem. Po njenih besedah je Rudolf Maister eden od Slovencev tisočletja, saj bi bila brez njega Slovenija za tretjino manjša.

Nato je mladim o življenju in delu Rudolfa Maistra spregovoril Aleš Arih. Povedal, je v kakšni družini je živel in kako je preživel mladost in študij-

ska leta in poudaril, da je zahvaljujoč prizadevnemu in zavzetemu delu ter smelim odločitvam postal dober vojak in general, pesnik, slikar, bibliofil, kulturnik, domoljub ter pokončen in znamenit Slovenec. Arih je mladim povedal tudi, da je Maister veliko bral, saj njegova knjižnica, ki jo je danes moč videti v Univerzitetni knjižnici v Mariboru, šteje več kot 6000 knjig. Po zaslugi Domovinskega društva general Rudolf Maister je danes ta knjižnica razglašena za kulturni spomenik državnega pomena. Maistrova ljubezen do knjig lahko mlade tudi danes navdihuje, da bodo sami čim več brali in se izobraževali, saj morajo ljudje za pomembne odločitve in dejanja imeti poleg plemenitega in neustrašnega srca tudi veliko znanja.

Arih je povedal tudi, da bi bila Slovenija brez tistih delov slovenske Štajerske, Koroške in Prekmurja, ki jih je Maister s svojimi vojniki priključil nacionalnemu ozemlju, 30 odstotkov manjša.

Na koncu je Arih učencem zastavil še



Na odprtju razstave o generalu in pesniku Rudolfu Maistru ob 100-letnici bojev za severno mejo so se v avli osnovne šole v Cerkvjenjaku poleg učencev višjih razredov zbrali tudi številni gosti na čelu s podpredsednico Združenja društev generala Maistra, mag. Lučko Lazarev Šerbec.



Na odprtju razstave je o življenju in delu znamenitega Slovenca Rudolfa Maistra mladim predaval zgodovinar Aleš Arih.





Učenki Ema Ploj (levo) in Alina Peklar sta ob odprtju razstave pravilno odgovorili na vprašanja o slavnih dejanjih generala Maistra.



Učenke in učenci osnovne šole v Cerkevniku so pozorno prisluhnili predavanju o generalu Maistru.

nekaj nagradnih vprašanj o življenju in delu generala Maistra. Med tistimi, ki so pravilno odgovorili, sta bili tudi učenki Alina Peklar in Ema Ploj, ki sta si prislužili priložnostno nagrado – kapo domoljubnega društva general Rudolf Maister.

Učence sta k ohranjanju in obujanju spominov na slavne dni pred sto leti pozvala tudi ravnatelj osnovne šole Cerkevnik – Vitomarci Mirko Žmavc in Darko Škerget, ravnatelj osnovne šole v Sveti Trojici, kjer bo razstava v čast generalu Maistru gostovala v kratkem.



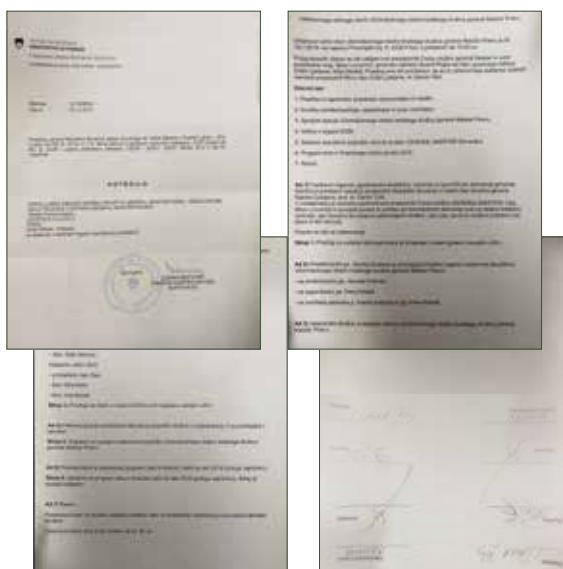
Razstavo si je pozorno ogledal tudi predsednik Društva general Maister Cerkevnik Roman Lorenčič.

Sedemindvajseto društvo general Maister

Delovati je začelo **Domoljubno obalno-kraško društvo general Maister Piran**. Prav v tem času, ob stoletnici nastanka prve redne slovenske vojske s slovenskimi častniki in slovenskim poveljevanjem, se spominjamo generala Maistra in njegove velike zasluge v bojih za slovensko severno mejo. Prav zato ostaja zapisan v zgodovini bojov za Slovenijo.

S pristopnimi izjavami zbiramo nove člane, ki jim bomo pripravili dobrodošlico. Načrtujemo pa tudi natečaj o poznavanju generala Maistra po šolah.

Javorka Križman



Javorka Križman, predsednica Domoljubnega obalno-kraškega društva general Maister Piran



Dan Rudolfa Maistra v Šentilju

Bruno Jelenko, Domovinsko društvo generala Maistra Šentilj

Pred sto leti, 24. novembra 1918, je v Šentilju tisočglava množica z »velikim narodnim slavljem obmejnih Slovencev ob ustanovitvi Jugoslavije, Države Slovencev, Hrvatov in Srbov«, pozdravila konec prve svetovne vojne in šestdesetletnih narodnostnih bojov za severno mejo.

Natanko po sto letih je ta dogodek Domovinsko društvo generala Maistra Šentilj počastilo s proslavo in razvitjem prapora, Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo občin Kungota, Pesnica in Šentilj je v Šentilju odkrilo spominsko obeležje tajnemu skladišču orožja Manevrske strukture narodne zaščite in Teritorialne obrambe, Turistično društvo Šentilj pa je izvedlo tradicionalni Martinov pohod ob dnevu Rudolfa Maistra.

Slavnostni govornik in pokrovitelj dogodka mag. Štefan Žvab, župan občine Šentilj, je poudaril, da so šentiljski farani slovensko narodno zavedanje prvič izrazili leta 1859, ko so se z župnikom Francem Osojnikom pisno izrekli za vključitev v Slomškovo mariborsko škofijo in tako začrtali narodnostno mejo med nemškim in slovenskim narodom, in obudil pomembne dogodke, ki so ustvarjali severno mejo pri Šentilju. Ob stoletnici bojov za severno mejo jih predstavljamo širši slovenski javnosti.

Ponemčevanje Šentilja

V drugi polovici 19. stoletja so Nemci s kupovanjem slovenskih posesti in naseljevanjem Nemcev začeli uresničevati »Drang nach Osten«, tako imenovani prodor na vzhod,



Vabilo na veliko narodno slavlje 24. novembra 1918 v Šentilju

in se pri Špilju najprej lotili Šentilja. Svoje napade so usmerili proti slovenski občini, šoli in cerkvi. Südmark je skrbel za njihovo gospodarsko moč, Schulverein pa je leta 1889 ustanovil nemško šolo. Do začetka prve svetovne vojne so na območju današnje krajevne skupnosti Šentilj kupili 64 posestev. Leta 1903 so postavili Südmarkhof – Nemški dom, središče ponemčevanja.

Obramba severne meje

Šentiljčani so se jim zoperstavljali s kulturo in izobrazbo. Leta 1869 so zgradili slovensko šolo, v kateri je nadučitelj Karel Zorko skrbel za

vzgojo mladih v slovenskem duhu. Pri njeni obrambi so ključno vlogo odigrali tudi Ceršačani. Leta 1910 so odklonili od Nemcev ponujeno slovensko šolo, da bi preprečili ukinitve slovenske šole v Šentilju. Župnik Matija Kelemina je leta 1892 ustanovil Kmečko bralno društvo. Njegov mladinski odsek je odigral ključno vlogo pri županskih volitvah, tako da so imeli Šentiljčani od leta 1903 slovenskega župana, Franja Thalerja. Pri ohranjanju slovenskih posesti si je s skromnimi sredstvi prizadevala Kmečka hranilnica in posojilnica. Župnik Evald Vračko je o nemških namerah seznanil širšo slovensko, ki je leta 1910 pomagala zgraditi Slovenski dom, branik slovenstva na severni meji. Na njegovo odprtje je prišlo tri tisoč podpornikov iz vse Slovenije. Z akcijo v notranji Avstriji je dosegel ustaveitev naseljevanja nemških protestantov.

Majniška deklaracija

V okviru gibanja za Majniško deklaracijo v letih 1917/18 so občinski sveti sprejeli izjave podpore deklaraciji, žene in dekleta šentiljske fare pa so zbrale 973 podpisov podpore. Na zborovanju v Šentilju je govoril tudi Rudolf Maister.

Konec prve svetovne vojne in določitev državne meje

Oktobra 1918, tik pred koncem prve svetovne vojne, župnik Evald Vračko v Šentilju ustanovi Narodni svet. Z roja-



kom Franjem Žebotom sta vključena v Narodni svet za Štajersko.

Dne 1. novembra major avstrijske vojske Rudolf Maister v Meljski vojašnici v Mariboru izjavi: »Maribor razglašam za posest Države Slovencev, Hrvatov in Srbov in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko!«. Popoldne tega dne postane prvi general Slovenske vojske. 23. novembra razoroži avstrijsko zeleno gardo. Njegovi vojski se pridruži 33 mož iz šentiljske fare.

Dne 24. novembra, dva tedna po koncu prve svetovne vojne, župnik Evald Vračko organizira veliko narodno slavje obmejnih Slovencev ob ustanovitvi Jugoslavije, Države Slo-

vencev, Hrvatov in Srbov. Udeleži se ga tudi dr. Karel Verstovšek, predsednik Narodnega sveta za Štajersko, in se Šentilju zahvali za njegov boj za severno mejo. Na slavju sodelujejo tudi Maistrovi srbski oficirji, ki dan pozneje z Maistrovimi borci zasedejo Špilje, nato pa še Radgono, Cmurek, Lučane, Radlje.

Leta 1919 so v Senžermenski pogodbi pri oblikovanju državne meje med Republiko Avstrijo in Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev pri Šentilju upoštevali Slomškovo severno mejo mariborske škofije, izid županskih volitev leta 1910, Maistrovo zasedbo severne meje in plebiscitno odločitev lastnikov parcel, prek katerih je tekla meja med občinama Šentilj in Spielfeld (Špilje).

Posvetilo generala Rudolfa Maistra

General Rudolf Maister je 9. marca 1919 Franju Thalerju, šentiljskemu županu v času narodnostnih bojev, v spominsko knjigo zapisal izrek, aktualen tudi dandanes:

»Kdor ljubi narod svoj in hodi po njegovih svetih potih, je mož, ki ga bo narod gotovo pošteval.«

Šentilj je svojim narodnim bojevnikom izrazil zahvalo in priznanje s postavitvijo spominskih obeležij in imenovanjem ulic, od leta 1937 pa osnovna šola nosi ime generala Rudolfa Maistra. V njej mladi negujejo njegov spomin in se učijo domoljubja. Domovinsko društvo generala Maistra Šentilj je izdalo tudi Zbornik ob stoletnici bojev za severno mejo 1918 – 1941-1945 – 1991.

Na Maistrovem stolpu na Zavrhu ponovno plapolja slovenska zastava

Aleš Arih

Jubileji so prelomni trenutki časa, v katerem živimo in ustvarjamo. Še posebej smo ponosni na tiste jubileje, ki ohranjajo narodno identiteto. Maistrove prireditve na Zavrhu prav gotovo sodijo med takšne. Pred triinšestdesetimi leti smo z njimi oblikovali novo podobo Rudolfa Maistra, vojaka, pesnika, ljubitelja knjig, pokončnega Slovence in dobrega prijatelja notarja Franja Štupice in vseh Završanov. Oblikovali smo podobo človeka, ki je postavil enega temeljnih kamnov slovenske države. Danes je njegov pomen priznано dejstvo, pred tridesetimi leti in več pa bi bila ta trditve za politiko nesprejemljiva zgodovinska manipulacija. Prepričan sem, da je vztrajnost pri iskanju zgodovinske resnice o generalu Rudolfu Maistru, tudi po zaslugi Maistrovih prireditev na Zavrhu, bogato poplačana, saj je danes cenjen kot narodova svetinja, kot zaščitnik slovenskega naroda, kot eden izmed znamenitih Slovencev. Težko je naštevati in opisovati vse Maistrove prireditve, ki so se zvrstile v treh desetletjih. Občudujemo pa lahko domovinsko pokončnost Završanov, ki so pred vsemi instinktivno zaslutili zgodovinski

pomen človeka, ki je občasno prihajal na Zavrh, in ga takoj razglasili za svojega generala. Samo tako lahko razumemo dejstvo, da so leta 1961 po Maistru poimenovali turistično društvo, 1963 razgledni stolp, nato pa še spominsko sobo z dvema razstavama. Tudi Gojkovičev doprnski kip generala Maistra pred kulturno dvorano je pomenil dodano vrednost spoštljivemu odnosu domačinov do velikana slovenske zgodovine.

In zgodil se je 24. november 2018. Velika slovenska zastava na Maistrovem stolpu je naznanila 33. Maistrove prireditve, ki so Zavrhu »podarile« obnovljeno Štupičevo vilo z novo muzejsko postavitvijo Maister po Maistru. Občina Lenart in še posebej njen župan mag. Janez Kramberger sta uresničila dolgoletno željo častilcev Maistra, da Zavrh ponovno postane »Maistrovo svetišče«, kot se je v svojem nagovoru slikovito izrazil Milan Lovrenčič, predsednik Zveze društev general Maister. Z obnovo in novo muzejsko postavitvijo je postala Štupičeva vila spomeniško in arhitekturno vzorčen primer obnovljene podeželske vile, ki z novo vsebino postaja Hiša spominjanja na zgodovinsko

in družbeno politično dogajanje od leta 1848 do slovenske osamosvojitve 1991. Poleg Maistra so predstavljeni tudi njegovi slovenskogoriški sodobniki in podporniki iz Lenarta. Vidno mesto v muzejski postavitvi je namenjeno vsem tistim, ki so na različne načine ustvarjali podobo Zavrha, Maistrovih prireditev in turistične privlačnosti kraja, ki je, žal, vse premalo prepoznaven v slovenskem kulturnem prostoru.

Da se bo to v prihodnje spremenilo na boljše, je zagotovila v svojem pozdravnem nagovoru Barbara Klemenšek, predsednica Turističnega društva Rudolf Maister Vojanov, ko je obljubila, da bodo člani društva odgovorno nadaljevali domoljubno poslanstvo Zavrha in s tem opravičili zaupanje Občine Lenart, ki jim je dala v varstvo in uporabo zgodovinski in turistični objekt, objekt številnih možnosti. Ljudsko slavje, ki je bilo podobno tistemu v letu 1963, ko so na Zavrhu postavili prvi leseni razgledni stolp, je zagotovilo, da Zavrh stopa v novo obdobje razvoja in to s pomočjo vseh, ki živijo v tem idiličnem kraju Slovenskih goric.



33. Maistrove prireditve na Zavrhu odmevajo

Ljudsko slavje v čast in zahvalo Maistru kot pred petinpetdesetimi leti

dr. Marjan Toš

V Voličini in na Zavrhu so se 24. novembra končale že 33. Maistrove spominske prireditve. Skupaj so jih pripravili Občina Lenart, Turistično društvo Rudolf Maister Vojanov iz Zavrha in Domovinsko društvo general Rudolf Maister iz Maribora. V prepolni dvorani doma kulture v Voličini sta obiskovalce in številne goste, med katerimi je bil tudi generalov vnuk **Borut Maister**, nagovorila in pozdravila lenarški župan **mag. Janez Kramberger** in predsednik mariborskega Domovinskega društva general Maister Aleš Arih. V izbranem kulturnem programu so poleg pihalnega orkestra MOL iz Lenarta nastopili še **Jure Ivanušič**, **Silvo Safran**, **Darinka Čobec**, **Fantje na vasi** iz Rač in vokalna skupina **Srednje ekonomske šole Maribor**.

Slovesnost se je nato nadaljevala na Zavrhu, kjer so ob navzočnosti častne straže Slovenske vojske položili venec h kipu generala Maistra. Zatem so v nekdanji Štupičevi vili slovesno odprli novo razstavo »Maister po Maistru«, ki predstavlja generala in pesnika Rudolfa Maistra – Vojanova in njegovo vojaško, politično, kulturno in literarno udejstvovanje. Poleg Maistra so v »Hiši spominjanja«, kot so poimenovali obnovljeno vilo, predstavili še njegove slovenskogoriške sodobnike in podpornike iz Lenarta. Vsebinsko je razstavo pripravila projektna skupina domačih zgodovinarjev pod vodstvom **prof. Aleša Ariha**, prostorsko jo je zasnoval arhitekt **Matjaž Bolčina**, grafično oblikovala arhitektka **Sara Badovinac**, tehnično izvedel pa **Dekor Haložan** iz Lenarta.

Občina Lenart je vilo odkupila že leta 2016 in ji z obnovo v Maistrovem letu 2018 dostojno vrnila nekdanji blišč. V njej je v letih 1924, 1925 in 1929 počitnikoval in si nabiral svežih moči general **Rudolf Maister**. V goste ga je povabil njegov mladostni prijatelj, le-



Dr. Marjan Toš, doktor zgodovinskih znanosti, profesor zgodovine in geografije in muzejski svetovalec v pokoju. Znanstveno se ukvarja s proučevanjem zgodovinskih tem s področja judovstva, s posebnim poudarkom na proučevanju zgodovinskih iztočnic mariborske srednjeveške judovske skupnosti in njenega pomena na širšem območju današnje Slovenije in srednje Evrope. Predmet njegovega znanstvenega in strokovnega delovanja je tudi proučevanje zgodovine holokavsta in antisemitizma v kontekstu ohranjanja zgodovinskega spomina na slovenske Jude, nekaterih ozadij holokavsta in antisemitizma v Slove-

niji, usode preživelih Judov, posledic zaplembe in nacionalizacije judovskega premoženja med vojno 1941 in po njej ter problematiki izrinjanja slovenskih Judov iz javnega, socialnega in zgodovinskega spomina. V zadnjih letih v sklopu svojih raziskav preučuje tudi zgodovino porajmosa in usode Romov in Sintov med drugo svetovno vojno. Veliko se je ukvarjal z lokalno zgodovino osrednjih Slovenskih goric za obdobje 1900 – 1945 s posebnim poudarkom na narodnostnih bojih pri Lenartu pred prvo svetovno vojno in na prevratnih dogodkih v letih 1918/1919. Ob tem je podrobneje raziskal vlogo nekaterih slovensko-goriških Maistrovih sodobnikov, sodelavcev in podpornikov v bojih za severno slovensko mejo. Od leta 1985 sodeluje pri organizaciji Maistrovih prireditev na Zavrhu. Predmet njegovega zgodovinskega proučevanja in raziskovanja so tudi žrtve vojne 1941 – 1945 in zaradi nje na območju osrednjih Slovenskih goric. Je tudi uveljavljeni publicist in urednik številnih krajevnih in občinskih zbornikov ter monografij.



Zanimanje prvih obiskovalcev razstave »Maister po Maistru« je bilo veliko (Foto: Viktor Zemljič)



narški notar **Franjo Štupica**. Z obnovo in novo muzejsko postavitvijo je postala Štupičeva vila »Maistrovo svetišče«, je ob odprtju dejal predsednik Zveze društev general Maister **mag. Milan Lovrenčič**, ki je poudaril zasluge Zavrha pri negovanju zgodovinskega in javnega spomina na Maistra in njegove borbe za severno mejo v prelomnem letu 1918. Zavrh se je s spominjanjem na Maistra že leta 1961 trajno zapisal v slovensko zgodovino in prispeval dragocen delež k ohranitvi spomina na eno najpomembnejših slovenskih zgodovinskih osebnosti. Obnovljeno vilo z novo muzejsko zbirko je prejelo v varstvo in oskrbo završko TD Rudolf Maister Vojanov. Kot je ob odprtju povedala njegova predsednica **Barbara**

Klemenšak, bodo odgovorno nadaljevali prepoznavno domoljubno poslanstvo Zavrha, ki so ga Maistru v čast in spomin začeli njihovi predhodniki davnega leta 1961.

Množica obiskovalcev prireditev v Voličini in na Zavrhu je še enkrat potrdila, da se je na Zavrhu Maistru v čast spet zgodilo »ljudsko slavlje«, kot so kronisti poročali daljnega leta 1963, ko so odprli prvi Maistrov razgledni stolp. In res je bil to praznik srečnih in domoljubnih ljudi, ki cenijo Maistra in njegove vrednote, ki so skupna last vseh Slovencev. Zato Završani ne dovolijo, da bi generalov lik, njegovo delo in zgodovinsko poslanstvo kdorkoli izkoriščal ali si jih prisvajal –Maister je preprosto na Zavrhu doma in z novo



Obnovljena Štupičeva vila je postala »Hiša spominjanja« (Foto: Marjan Toš)

muzejsko razstavo bo zagotovo privabil še več obiskovalcev iz vse Slovenije. Doslej jih na leto nikoli ni prišlo manj kot 1500, med njimi veliko mladih.

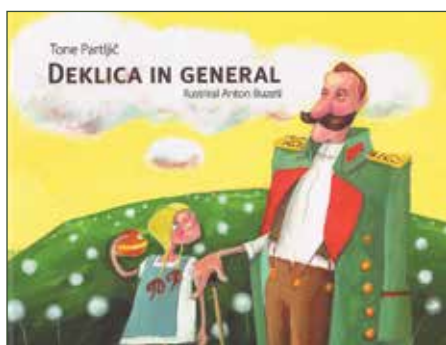
Obdaritev velenjskih četrtošolcev s poučno slikanico z naslovom Deklica in general

Dago Martinšek

Znamenom, da mladi bolje spoznajo to zelo pomembno poglavje v slovenski zgodovini in gojijo vrednote domoljubja, je **društvo ob dnevu Rudolfa Maistra vsem velenjskim četrtošolcem (370) podarilo poučno slikanico Deklica in general avtorja Toneta Partličja in ilustratorja Antona Buzetija**. Knjižno darilo velenjskim četrtošol-

cem je bilo pospremljeno z naslednjim dopisom društvenega predsednika Draga Martinška, ki so ga velenjskim četrtošolcem prebrali ravnateljci oz. razredniki: »Dan Rudolfa Maistra je slovenski državni praznik, ki ga praznujemo 23. novembra. Na ta dan je Rudolf Maister leta 1918 s svojo vojsko razorožil nemško varnostno stražo in

jo razpustil, s tem dogodkom pa je k Sloveniji priključil večji del slovenskega narodnostnega in govornega območja Štajerske in Koroške. **Rudolf Maister ni bil le prvi slovenski general, bil je velik domoljub, kulturni delavec in pesnik Vojanov.**« Društveno obdaritev s knjigo je finančno podprla **Mestna občina Velenje**.



Zgoraj: S slikanico Deklica in general je bilo obdarjenih 370 četrtošolcev velenjskih osnovnih šol.

Levo: Drago Martinšek, predsednik Šaleškega društva general Maister Velenje, je vsem ravnateljcem velenjskih osnovnih šol za četrtošolce osebno izročil slikanico Deklica in general avtorja Toneta Partličja in ilustratorja Antona Buzetija.



Poklon Maistrovemu borcu Gustavu Šilihu

Ivo Stropnik

Šaleško društvo general Maister Velenje se je decembra poklonilo rojaku **Gustavu Šilihu** (1893–1961), znamenitemu Velenjčanu, zaslužnemu slovenskemu pedagogu, mladinskemu pisatelju, vojaku soške fronte in **Maistrovemu borcu**.

Ob 125. obletnici Gustava Šilaha je društvo s finančno podporo Mestne občine Velenje na mestu, kjer je nekoč stala njegova rojstna hiša (danes je tam osrednje krožišče pod skakalnicami), postavilo talno **spominsko ploščo**. Pri **Velenjski knjižni fundaciji** pa je izšla posodobljena enoknjižna izdaja že skoraj stoletje priljubljene Šilihove dolinske bajke **Nekoč je bilo jezero** in 80 let od prvega izida ponatis Šilihovega domoljubnega mladinskega romana **Beli dvor**. Iz spremne besede dr. Mirana Hladnika:

»Gustav Šilih (rojen 31. julija 1893 v Velenju, umrl 24. novembra 1961 v Mariboru) je [...] večino svojih življenjskih energij sprostil kot pedagog. Bil je sin velenjskega grajskega oskrbnika; do štirinajstega leta se je šolal v domačem kraju in nadaljeval na ljubljanskem učiteljskišču. [...] Vojno je tako kot njegov junak preživel na fronti, bil tam težko ranjen in se po ozdravitvi pridružil Maistrovim borcem za severno mejo. [...] Tudi drugi

vojni se Šilih ni mogel izogniti. Bil je mobiliziran in zajet od Nemcev, potem pa si je, ker se ni mogel preseliti v Ljubljano, v strahu pred maščevanjem lokalne oblasti (poznali so namreč njegovo nacionalno zavednost, ki jo je jasno izrazil tudi v *Belem dvoru*) našel službo v graški knjigarni [...].

Dejstvo, da se velik del *Belega dvora* dogaja na bojiščih v prvi svetovni vojni, ni slučajnost in scena reševanja vojnega tovariša nobena za lase privlečena romantična izposojenost, ampak je oboje zasidrano v Šilihovih lastnih doživetjih krutega časa. Na soški fronti je oddelek pod njegovim vodstvom rešil iz italijanskega obroča kasnejšega nemškega feldmaršala Erwina Rommla in bil zato odlikovan. Znanstvo z Rommlom mu je prišlo prav v stiskah druge svetovne vojne. Ko je bil Šilih v vojnem ujetništvu, je njegova noseča žena prosila Rommla, naj pomaga bivšemu rešitelju. Šilihova družina še danes hrani Rommlov odgovor iz Afrike, v katerem je slavni vojskovodja družini obljubil pomoč.«

Odločitev za delno jezikovno posodobitev besedila (Ivo Stropnik) je narekovalo dejstvo, da je bilo osrednje pisateljevo prizadevanje, da bi s tem romanom ustvaril tip naravnega



Talna spominska plošča Gustavu Šilihu ob 125. obletnici rojstva (2018)



Ponatis mladinskih leposlovnih del Gustava Šilaha (*Nekoč je bilo jezero*, *Beli dvor*)

vzgojnega romana, namenjenega slovenski mladini. Pri tem je treba poudariti, da je bil Gustav Šilih vse življenje zelo dovzeten za narodne vrednote, torej tudi jezikovne. Vendar so takratne neugodne razmere za slovenski jezik, pogosto študijsko bivanje in siceršnja pota v Zagreb in drugam s številnimi hrvatizmi pustile sledi v njegovem maternem jeziku.



Poklon Maistrovemu borcu Gustavu Šilihu ob 125. obletnici rojstva (Velenje, 19/12-2018). Foto Ksenija Mikor



Z odkritja spominske plošče Gustavu Šilihu ob 125. obletnici njegovega rojstva. Spominsko ploščo sta odkrila Drago Martinšek, predsednik Šaleškega DGM Velenje, in Majna Šilih, vnukinja Gustava Šilaha. Foto Ksenija Mikor



Aktivnosti Šaleškega društva general Maister Velenje

Ivo Stropnik

Šaleško društvo general Maister Velenje (ŠDGMV), ki združuje več kot 80 članov, je bilo tudi konec drugega leta svojega delovanja (v novembru in decembru) zelo dejavno.

Že junijska strokovno vodena društvena ekskurzija na avstrijsko Koroško je bila posvečena obeležitvi 100. obletnice konca prve svetovne vojne in hkrati 100. obletnice zgodovinsko pomembnega dogodka, ko je general Maister s svojimi soborci dosegel, da sta SV Slovenija in slovenska Koroška ostali slovenski.

V novembru je društvo v Knjižnici Vele-

nje pripravilo strokovno predavanje dr. Dragana Potočnika o vlogi in pomenu generala Maistra v slovenski zgodovini. Šaleško društvo je v letu 2018 aktivno delovalo v koordinaciji veteranskih in domoljubnih organizacij v Velenju, z društvenim praporščakom Maksimilijanom Arličem pa se je udeleževalo skupnih prireditev. Člani društva so se udeleževali tudi različnih prireditev v Sloveniji, posebno aktivni pa so bili ob prazniku Rudolfa Maistra; društvena delegacija se je udeležila tudi državne proslave in slavnostne akademije ob dnevu Rudolfa Maistra v Mariboru.



Predavanje zgodovinarja dr. Dragana Potočnika o vlogi in pomenu generala Rudolfa Maistra

Tekmovanje v poznavanju novejšje zgodovine slovenskega naroda Pot v prihodnost

Franc Čuš

Prleško društvo generala Maistra v sodelovanju z Gimnazijo Franca Miklošiča iz Ljutomera dvanajsto leto zapovrstjo organizira tekmovanje z naslovom Pot v prihodnost, kjer dijaki iz slovenskih srednjih šol izkazujejo svoje znanje iz novejšje slovenske zgodovine. Letos smo tekmovanje izpeljali s podporo Zavoda RS za šolstvo.

V ožji izbor je bilo uvrščenih 13 nalog di-

jakov iz treh slovenskih srednjih šol. Tema letošnjega tekmovanja je bila: **150 let 1. slovenskega tabora v Ljutomeru in taborško gibanje na Slovenskem.**

Naloge je pregledala in ocenila tričlanska komisija. Organizator je podelil eno zlato, 4 srebrne, ostali sodelujoči pa so prejeli bronasta priznanja. Predsednik Prleške društva mag. Jernej Jakelj in predstojnica ZRSŠ OE Murska Sobota ga. Irena

Kumer sta najboljšim podelila priznanja in nagrade v sklopi Zaključne Akademije, ko jo je organizirala šola ob zaključku pouka. S svojimi prispevki so ocenjevalno komisijo najbolj prepričali: Kristina Žižek, ki je prejela zlato priznanje, srebrna pa so prejeli Nuša Hozjan, Nina Petkovič, Nina Kotnjek in Ula Mihalič. Vse so dijakinje Gimnazije Franca Miklošiča, njihova mentorica pa je bila Suzana Rauter.



Mednarodno sodelovanje Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota Slovenija mora izboljšati skrb za porabske šole

Irma Benko

Programska stalnica mednarodnega sodelovanja PDGM Murska Sobota so kontinuirani stiki s porabskimi Slovenci na Madžarskem. Vse leto spremljamo dogajanje v organizacijah, ki se ukvarja-

jo z narodnostno problematiko, pristojne v Sloveniji spodbujamo k čim hitrejšemu razreševanju težav, ki jih nikoli ne zmanjka, čim več ljudi iz Slovenije pa skušamo prepričati, da obiščejo sloven-

sko Porabje in vzpostavijo neposredne stike s Slovenci onkraj meje. Pomembna stalnica sodelovanja je vsakoletni enodnevni obisk članov našega društva v Porabju, ki smo mu letos dodali prvi stik



Članom Prekmurskega društva general Maister Murska Sobota so se na ekscurziji pridružili člani društva prijateljev Sobote. Pred slovensko kmetijo smo se fotografirali z dr. Borisom Jesihom, slovenskim



Predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnok in urednica časopisa Porabje Marjana Sukič med pogovorom v Lipi.

Razpravo o razmerah v Porabju smo nadaljevali na slovenskem konzulatu v Monoštru, končali pa v Andovcih, kjer je bil ta dan nekaj posebnega. Zaključevali so letošnji del evropskega projekta Pobeg v zgodovino čarovništva in ljudskih verovanj, podrobneje nam ga je predstavil Karel Holec, porabski pisec, kulturnik in animator, ki je majhno porabsko vas Andovci skupaj s krajanji naredil širše prepoznavno. Ljudje se radi ustavljajo pri njihovem Malem Triglavu, vsako leto pa se skupina krajanov peš odpravi na Triglav. Aktivnih je več kulturnih skupin in drugih društev, lotijo pa se tudi večjih projektov; aktualni je prav omenjeni evropski projekt. Andovci bi lahko bili model, kako Porabju dati nov zagon in v katero smer naj pelje pot, da bodo tod tudi prihodnji rodovi govorili porabsko in v sebi čutili domoljubje.

konzulom v Monoštru (v sredini), ki je ostal z nami večino dneva, povabil pa nas je tudi na daljši pogovor na konzulat. Povabilu smo se z veseljem odzvali.

Vsebinsko pester dan smo nadaljevali na srečanju s predsednikom Zveze Slovencev na Madžarskem Jožetom Himokom in Marjano Sukič, urednico slovenskega časopisa Porabje, ki izhaja v Monoštru. V dvorani hotela Lipa smo si ogledali sveže posneti film o Porabju, ki je bil odlična iztočnica za pogovor o najaktualnejših vprašanjih, ki jih porabski Slovenci sami ne zmorejo razrešiti. Ob nujnem hitrejšem gospodarskem razvoju območja so v ospredje postavili problematiko šolstva. Začne se pri že omenjeni Tomaževi zgodbi, nadaljuje pa v šolskem sistemu, ki bi ga morala tudi Slovenija izdatneje strokovno in materialno podpreti. Posebej so izpostavili problematiko, povezano z gostovanji slovenskih učiteljev na porabskih šolah. Učitelji prihajajo za krajši čas; komaj se spoznajo z okoljem in z učenci, že ga zapustijo, pridejo pa novi, ker njihov status ni ustrezno urejen. Slovenija mora nujno zagotoviti trajne kadrovske rešitve za slovenske učitelje in omogočiti kakovostne in stabilne razmere za izobraževanje v slovenskem jeziku, sicer se po odhodu starejše generacije v Porabju ne bo več slišala ne slovenska niti domača porabska beseda.



Za slovo še poziranje pred Malim Triglavom. Ta dan je bil drugačen. Na njem se je pozibavala andovska čarovnica, glavni lik na dogodku Pobeg v zgodovino čarovništva, njene kolegice pa so medtem že iskale svoja skrita mesta v okoliških gozdovih, ki se vsakoletni množici obiskovalcev dogodka prikažejo šele v temi. V sredini je naš sogovornik Karel Holec, ki si je kljub zahtevni vlogi glavnega organizatorja dogodka vzel čas za izčrpen pogovor z nami. Da imajo čarovnice še vedno svojo moč, pa fotografija le potrjuje. Pogum za fotografiranje z ženskim delom skupine je ob gostitelju zbral le predsednik našega društva Marjan Farič.



s štajerskimi Slovenci. Obiskali smo Portne v sosednji Avstriji, si ogledali Pavlovo hišo, zdaj muzej, kjer je živel priznani jezikoslovec Avgust Pavel, profesor, urednik domoznanskih revij, pesnik in tudi avtor prve prekmurske slovnice. Na poti v Porabje smo se zadržali še pri spominskem obeležju na tromeji med Avstrijo, Madžarsko in Slovenijo, ki stoji od leta 1924, na to mesto pa ga je postavila mednarodna razmejitvena komisija.

Porabski del strokovne ekskurzije smo začeli v predelovalnici sadja na Gor-

njem Seniku, ki je del projekta Slovenska vzorčna kmetija v Porabju. Kmetija v sezoni zagotavlja porabskim Slovencem nekaj dodatnih delovnih mest in eno od teh priložnosti je dobil tudi Tomaž. Zaupal nam je svojo zgodbo, ki nazorno odslikava razmere v Porabju. Je sin porabskih staršev, ki sta vedno govorila porabsko, saj madžarsko nista dobro znala. Tudi otroci so doma govorili samo porabsko. Po poroki, čeprav s porabsko Slovenko, sta se zakonca začela med seboj pogovarjati madžarsko,

tudi z otroki, zato nobeden od njih ne zna več govoriti po domače.

Osrednji del projekta Slovenska vzorčna kmetija je umeščen v hrib nad Gornjim Senikom. Kmetija se je uspešno umestila v okolje, razvija več dejavnosti, v ospredju pa sta kmetijska in turistična. Postala je nepogrešljiva destinacija za veliko večino obiskovalcev iz Slovenije, ki se ustavijo pri njih, si tam med drugim lahko privoščijo kosilo ali pa obisk izkoristijo za klepet s prijaznim, slovensko govorečim osebjem.

Po poteh Rudolfa Maistra: na Ptuj in v Haloze

Sara Horvat

Razumevanje zgodovinskih dogodkov je veliko lažje v prostoru, kjer so se zgodili. Zato ljubljansko društvo General Maister že tradicionalno potuje po Maistrovih poteh. Tokrat smo se v soboto, 22. 10. 2018, odpravili na Ptuj in v Haloze. Maister je bil družinsko povezan z mestom Ptuj, pod njegovim

poveljstvom pa so se borili tudi vojaki s Ptuja in okolice.

Bruno Hartman je o Maistrovih na Ptujju zapisal: »Rudolf Maister je po očetu dolgo sodil na Ptuj (še leta 1923 je zaprosil mestno županstvo v Kranju za »domovinstvo«; tam mu je bil namreč umrl oče). Oče Franc Maister je bil doma

na Ptujju; izhajal je iz rodu lončarskih in pečarskih mojstrov. Njihov prednik Johann Georg Maister je prišel v mesto ob Dravi iz okolice trga Ilz na Srednjem Štajerskem. Leta 1751 ga je ptujski ceh lončarjev sprejel v svoje vrste. Njegov vnuk Johann Seraphim Maister, ded generala Rudolfa Maistra, je bil tudi lončarski mojster. Leta 1812 je prisegel kot ptujski meščan. Živel je v ugledni meščanski hiši ob »špeharskih vratih« (danes Slomškova ulica 14 ob ptujskem živilskem trgu). Ta je bila do leta 1945 v lasti ptujске veje Maistrovih, ki so se imeli za Nemce. Generalov oče Franc Maister je bil najmlajši sin Johanna Seraphima Maistra. Rodil se je 2. Februarja 1826 na Ptujju. Izučil se je za lončarskega pomočnika. Po vojaški službi je šel leta 1849 med financarje; postal je nadzornik v finančni straži. Služboval je po Koroškem (Celovec, Beljak, Špital, Velikovec), v Postojni, Novem mestu in Trebnjem.«



Po 8 letih
poučevanja si
tudi jaz zaslužim
nov inštrument.

S Triglav Skladi si
zaslužite več.



Fotografija: Primož Korošec

yootree

 **triglavskladi**

Zaslužite si več.

 080 10 19

triglavskladi.si